

DİKİLİ AĞAÇ SATIŞ YÖNTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Akgün KARAKAYA

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

KASIM 2006

ANKARA

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Akgün KARAKAYA

Akgün KARAKAYA tarafından hazırlanan DİKİLİ AĞAÇ SATIŞ YÖNTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ADLI TEZİN Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım

Prof. Dr. Hasan VURDU
Tez yöneticisi

Bu çalışma jürimiz tarafından Orman Mühendisliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Hasan VURDU

Üye : Yard. Doç. Dr. Muazzez ÇAĞLAR

Üye : Yard. Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN

Bu tez Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

DİKİLİ AĞAÇ SATIŞ YÖNTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**(Yüksek lisans Tezi)****Akgün KARAKAYA****GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ****Kasım 2006****ÖZET**

Bu çalışmanın amacı, dikili ağaç satışı uygulamasında ortaya çıkan temel sorunları belirlemek, konuyla ilgili mevcut yönetmelikleri irdelemek, uygulamanın orman devamlılığına ve üretim kalitesine etkisini değerlendirmektir.

Türkiye'nin yıllık endüstriyel odun üretimi yaklaşık 8 milyon metreküp civarındadır. Bu üretimin yaklaşık olarak yarısı kereste, maden direği ve telefon direği, kağıtlık odun olarak kullanılmakta, diğer yarısı da lif ve yonga levha üretiminde değerlendirilmektedir. Genel olarak Türkiye'de üretilen endüstriyel odun miktarı artan endüstriyel odun talebini karşılayamamaktadır. Böylece, Türkiye dışarıdan odun ithal eden bir ülke durumundadır.

Türkiye ormanlarının %99,5'i devlete ait olduğundan odun üretimi de devlet tarafından yapılmaktadır. 1974 yılına kadar devlet ormanlarında yapılan üretim orman köylerine yaptırılmaktaydı. 1974 yılından sonra 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 34'üncü maddesinde yapılan değişiklik sonucu orman köyleri kalkındırma kooperatifleri vasıtasıyla da üretim yapılmaya başlamıştır. Diğer taraftan, orman ürünlerine uygulanan gümrük vergilerinin kaldırılmasından sonra Orman Genel Müdürlüğü, orman ürünleri üzerindeki tekel konumunu ve iç piyasadaki pazar payını yavaş yavaş kaybetmeye başlamıştır. Sonuç olarak artan orman ürünleri ithalatı ile birlikte fiyatların

ucuzluğu, ülke içinde ise üretim maliyetlerinin yüksekliği pazar rekabetini ağırlaştırmıştır.

Üretim maliyetlerini azaltmak ve böylece pazar payını elinde tutmak için dikili ağaç satış sistemi, 5038 Sayılı Tamim ile 1996 yılında uygulamaya konulmuştur. Uygulamada görülen aksaklıkların düzeltilmesi için bu tamim 1998 yılında 6057 no.lu ve 2004 yılında 6350 no.lu tamimler ile iki kere değişikliğe uğratılmıştır.

Bu çalışmada, dikili ağaç satışı sisteminin ormanların devamlılığı, ürün kalitesi ve üretim maliyetlerinin düşüklüğü bakımından daha iyi bir sistem olduğu sonucuna varılmıştır. Buna rağmen, bu sistemde orman köyleri ve orman köyleri kalkındırma kooperatiflerine verilen bazı haklar kaybolduğu gerekçesiyle benimsenmemiştir. Böylece, dikili ağaç satışı sistemi ilgili uygulamada ki tamimin yeniden değişikliğe uğratılması gerekmektedir.

Bilim Kodu	: 5.023
Anahtar kelime	: Dikili ağaç satışı, Orman Ürünleri, Orman Devamlılığı
Sayfa adedi	: 58
Tez Yöneticisi	: Prof. Dr. Hasan VURDU

EVALUATION OF SALE METHODS OF STANDING TIMBER
(M.Sc.Thesis)

Akgün KARAKAYA

GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

November 2006

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate and to determine the major implementation problems of the standing timber selling system in accord with the existing related regulations along with the sustainable forest management, production cost and the products qualities.

The annual industrial wood production of Turkey is approximately 8 million cubic meters. The half of this production is used for lumber, mine and telephone poles, pulp wood and, the other half of it is used for fiber and particle board productions. In general, the domestic industrial wood production does not meet the increasing demand for wood and fiber woods in Turkey. Thus, Turkey has been a wood importer country.

The 99,5 % of Turkey's forests belong to the state and thus, the most of the domestic wood production has been made by the government, Until 1974, the government has been made this forest production by the way of forest villagers. Since then, this production has been done by forest villages development cooperatives in accord with modification of the Article 34 of the Forest Law of 6831.

On the other hand, Forest General Directorate has been started to lost slowly its monopoly and markets share on selling wood products because of lowered

import forest products custom taxes in recent years. As a result, there has been a heavy reputation on forest products market due to increasing wood products import with a low prices as contras to have high price of domestic wood production.

In order to reduce the forest production cost and to the keep her market share in hand, the selling of the standing timber forest trees system was put on application by the regulation numbered 5038 in 1996. This regulation has been modified twice to correct the implication problems in 1998 and in 2004 as regulation number of 6057 and 6350 respectively.

In this study, the standing timber selling system is better for forest sustainability and product quality with the reduced production costs than the order used system has not been accepted by the forest villages development cooperatives because of losing some of their benefits from this system regulation as compare to the others. Thus, the existing regulation of the standing timber selling system shall be remodified again.

Science code : 5.023
Key word : Standing timber selling, Forest products, Forest sustainability
Page : 58
Thesis coordinator : Prof .Dr Hasan VURDU

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım süresince gerek konu seçiminde, gerekse çalışmalarımın yönlendirilmesinde bilgi, ilgi ve yardımlarından sınırsız şekilde yararlandığım saygıdeğer hocam Prof. Dr. Hasan VURDU'ya minnet ve şükranlarımı arz ederim. Tezimin oluşmasında değerli katkıları ve yardımları için değerli hocalarım sayın Yard. Doç. Dr. Sezgin AYAN, sayın Yard. Doç. Dr. Muazzez ÇAĞLAR Sayın Yard. Doç. Dr. Sabri ÜNAL'a ve Kastamonu Orman Fakültesi öğretim görevlileri sayın Esra TÜRKYILMAZ'a, sayın Nurcan DEMİRCİ'ye teşekkürü bir borç bilirim. Tez çalışmalarım sırasında değerli katkıları nedeniyle Karadere Orman İşletme Müdürü sayın Ercan ŞEN'e ve mesai arkadaşlarım Karadere Orman İşletme Müdürlüğü işletme şeflerine maddi ve manevi destekleri için teşekkür ederim. Ayrıca tüm çalışma süresi boyunca engin tecrübesini benimle paylaşan sevgili babam Orman Yüksek Mühendisi Bahattin KARAKAYA'YA teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	xi
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xiii
RESİMLERİN LİSTESİ.....	xiv
HARİTALARIN LİSTESİ.....	xv
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xv
1. GİRİŞ.....	1
2. LİTERATÜR ÖZETİ.....	5
2.1. Ormanların Devamlılığı.....	10
2.2. Kesim Şekilleri.....	11
2.3. Üretim ve Pazarlamaya Kadar İş ve İşlemler.....	13
2.3.1. Damgalama.....	13
2.3.2. Tevziat.....	15
2.3.3. Kesim.....	15
2.3.4 Mesaha.....	17
2.3.5 Sürütme.....	17
2.3.6. Nakliyat.....	19
2.3.7. İstif tasnif.....	19

Sayfa

2.3.8. Satış.....	20
2.3.9. Köy kalkındırma kooperatifine tanınan haklar.....	22
3. MATERYAL VE METOD.....	23
3.1. Materyal.....	23
3.1.1. Deneme alanı.....	23
3.1.2. Örnek alan.....	23
3.1.3. Deneme ağacı.....	23
3.2. Metod.....	27
3.2.1. Verim yüzdesi.....	27
3.2.2. Asgari işçilik tutarının hesaplanması.....	27
3.2.3. Muhammen bedelin belirlenmesi.....	28
3.2.4. Üretim masraflarının belirlenmesi.....	29
3.2.5. Tahsisli dikil ağaç satış bedelinin belirlenmesi.....	29
3.2.6. Kesim-gençlik zararı ilişkisinin belirlenmesi.....	29
3.2.7. Dikili ağaç satışının irdelenmesi.....	29
4. BULGULAR	30
4.1. Verim Yüzdesi.....	30
4.2. Asgari İşçilik Tutarı.....	30
4.3. Muhammen Bedel.....	31
4.4. Üretim Masrafları.....	32
4.5. Tahsisli Dikili Ağaç Satış Bedeli.....	33
4.6. Gençlik Zararları.....	35
4.7. Dikili Ağaç Satış Sistemi.....	37

4.7.1. Dikili ağaç satışının yasal dayanakları.....	37
4.7.2. Kesilen ağaçların depolanması.....	37
4.7.3. Dikili ağaç yöntemi.....	38
4.8. Değerlendirme.....	38
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	42
KAYNAKLAR.....	44
EKLER.....	45
EK-1 Dikili ağaç satışı şartnamesi.....	46
ÖZGEÇMİŞ.....	58

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.1. Türkiye orman varlığı.....	4
Çizelge 3.2. Türkiye ormanlarının servet miktarı.....	5
Çizelge 3.3 Türkiye ormanlarındaki yıllık ortalama eta.....	5
Çizelge 4.1. Deneme ağacı verim yüzdesi tespit tutanağı.....	26
Çizelge 4.2. Dikili ağaç satışı asgari işçilik oranı hesap cetveli.....	28
Çizelge 4.3. Muhammen bedel tespit tutanağı.....	30
Çizelge 4.4. Karadere Orman İşletme Müdürlüğü üretim masrafları döküm cetveli.....	32
Çizelge 4.5. Tahsisli dikili ağaç satışı bedel tespit tutanağı.....	33

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 3.1. Endüstriyel odun talebinin karşılanma durumu.....	6
Şekil 3.2. Yuvarlak ağaç ithalatının ülke gruplarına dağılımı.....	7
Şekil 3.3. Yuvarlak ağaç ithalatının ağaç türlerine dağılımı.....	7
Şekil 3.4. Yuvarlak ağaç ithalatının yıllara göre parasal değeri.....	8
Şekil 3.5. Yuvarlak ağaç ihracatının yıllara göre parasal değeri.....	8

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 3.1. Damga çalışması.....	13
Resim 3.2. Damga yapılmış ağaç.....	14
Resim 3.3 Damgalı ağacın kesilmesi.....	15
Resim 3.4. Kesilmiş ağaçların kabuklarının soyulması.....	16
Resim 3.5. Mesaha çalışmaları.....	17
Resim 3.6. Orman içinden MB Trac sürütücülerle yapılan sürütme.....	18
Resim 3.7. Yükleme alanına yapılan sürütme.....	18
Resim 3.8. Orman ürünleri son deposu.....	20
Resim 4.1. Akkaya Orman İşletme Şefliği 160 no.lu bölme.....	23
Resim 4.2. Akkaya Orman İşletme Şefliği 160 no.lu bölme.....	23
Resim 4.3. Akkaya Orman İşletme Şefliği 160 no.lu bölme.....	23
Resim 4.4. Akkaya Orman İşletme Şefliği 160 no.lu bölme.....	23

HARİTALARIN LİSTESİ**Harita****Sayfa**

Harita 1.1. Türkiye orman haritası.....	1
---	---

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklama
Ad	Adet
Dak	Dakika
D.K.G.H.	Dikili kabuklu gövde hacmi
FAO	Dünya Tarım ve Ormancılık Örgütü
Ha	Hektar
İÇZ	İşçi çalışma zamanı
HÇZ	Hayvan çalışma zamanı
KBM	Kamyon birim maliyeti
MDF	Orta yoğunlukta lif levha
O.G.M.	Orman Genel Müdürlüğü
S.K.B.	Sınıf kısa boy
S.N.B.	Sınıf normal boy
St.	Ster

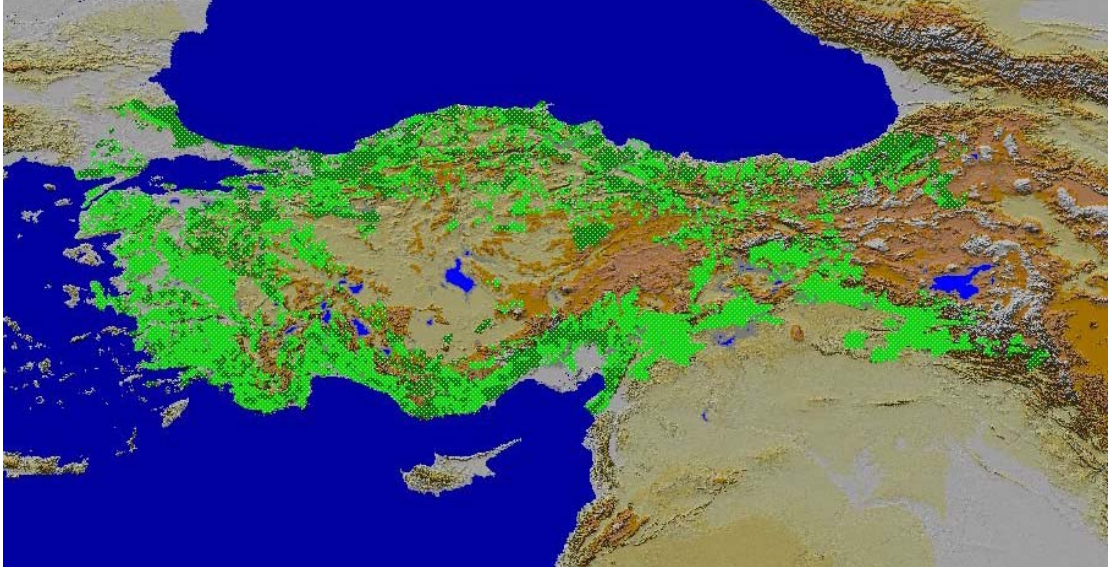
1. GİRİŞ

İnsan toplumlarının çeşitli biçimlerde orman kaynaklarını kullandıkları veya tükettikleri, onlardan ürün ve hizmet yönünden yaralandıkları bilinmektedir [1]. İlk insanlar ormanları barınma ve avlanma amacı ile kullanırlarken yakacak malzemesi olarak ağacı keşfetmişlerdir. Ağacın barınma amaçlı kullanılabileceğini keşfetmeleri ile mağaralardan çıkıp ahşap evlere taşınmışlar ve yabani hayvanlardan korunmak için bu evlerin çevresine ahşap surlar oluşturmuşlardır.

İnsanlar bilgilendikçe ahşabın değişik şekillerde kullanılabileceğini keşfetmeye devam etmişlerdir. Tüm yaşamlarında ahşap malzemelerin yer aldığını gördüklerinde beşikten mezara kadar ormana muhtaç olduklarını anlamışlardır.

Günümüzde odun hammaddesi bina yapımı, parke, tel direği, maden direği, travers, müzik aletleri, mobilya ve dekorasyon işlerinde masif olarak kullanıldığı gibi MDF, kontrplak, yonga levha, lif levha, kağıt ve karton üretimi gibi 10 000 den fazla kullanım alanına sahiptir. Bunların yanı sıra suni ipek, selefon, fotoğraf filmleri, patlayıcı maddeler, sentetik sünger, etil alkol, metanol, asetik asit, hayvan yemi, sentetik vanilin gibi birçok maddenin üretilmesinde de odun hammaddesinden yararlanılmaktadır.

Orman Genel Müdürlüğünün envanter sonucuna göre Türkiye’de 21 188 746 hektar ormanlık alan bulunmaktadır. Bu alan Türkiye’nin toplam alanının % 27,22’sini oluşturur (Harita 1.1). Bu çalışmanın yapıldığı Kastamonu’ da ormanlık alan oranı %59,03 tür.

Harita 1.1. Türkiye orman haritası [2]

Dünya Tarım ve Ormancılık Örgütü (FAO) verilerine göre toprak-su arasındaki dengenin kurulabilmesi için orman alanı, ülke alanının en az %30'u kadar bir alan kaplamalıdır. Türkiye'nin orman alanı verilen bu sınırın altındadır. Gelişmiş ülkelerde orman alanları yapılan ağaçlandırma çalışmaları ile, %37'lik bir oranla Almanya'da olduğu gibi bu sınırın üzerine çıkarılmıştır. Buna karşılık gelişmekte olan ülkelere özellikle tropik orman kuşağında son yıllarda büyük orman yıkımları yaşanmıştır.

Ormanda tomruk üretimi bir amaç değildir. Ormanlar birer canlı organizmadır. Her canlı organizma gibi gelişim çağları ve bu çağlara uygun bakımlara ihtiyaçları bulunmaktadır. Ormana gereken müdahalelerin zamanında yapılmaması halinde gelişim duraksar ve istenilen verim alınamaz. Bu nedenle, ormana müdahalede amaç orman ürünü elde etmekten öte, yapılacak bakım müdahaleleri ile meşçereyi, sağlıklı, kaliteli, biyotik ve abiyotik tehlikelere karşı dayanıklı hale getirmektir. Meşçere gelişim çağlarına göre gençlik ve sıklık bakımları zamanında yapılır, düzenli olarak aralamalar ile orman idare süresi sonuna taşınırsa hem daha fazla, hem de daha kaliteli ürünler elde edilecektir. Gençlik bakımlarında kalitesiz fertler ayıklanmak ve ağaç cinsi karışımı düzenlenmek suretiyle kaliteye yardımcı olunurken, sıklık bakımları ile kalite ve kantite artımı sağlanmakta, bu çalışmada çıkan ürünlerde lif ve

yonga sanayinin ihtiyacında kullanılmaktadır. İlk aralama bakımlarında çıkan ürünlerin maden direk üretimindeki payı oldukça fazladır. Böylece, ormana bakım yapılırken ülke ekonomisine katma değer üretilmekte ve yapılan harcamanın karşılığı ürün ve özellikle geleceğe kalite ve hacim artımı olarak geri dönmektedir. Daha sonraki aralamalarda tomruk üretimi devreye girmekte olup ülkenin kereste ihtiyacı karşılanmaktadır. Gençlik yıllarından itibaren bakımlar düzenli yapılan ormanlarda özellikle sıklık bakımlarında istikbal ağaçları işaretlenerek bu ağaçlarda 5-6 metre gövde yüksekliğine kadar budama yapılmışsa son hasılat alındığında, son derece değerli olan kesme kaplamalık ve soymalık tomruklar üretilmektedir.

1990 yılı sonrasında Sovyetler Birliğinin dağılması ve yine 1990' lı yıllarda Karadeniz'e sınır ülkeler ile ülkemiz arasında imzalanmış olan Karadeniz İşbirliği anlaşması sonucu önceleri Bulgaristan ve Romanya'dan sonraları Rusya Federasyonu ve Gürcistan'dan büyük miktarda orman ürünü ülkemize girmiş ve girmeye devam etmektedir. Bunun dışında Afrika kökenli orman ürünleri iç piyasada büyük bir pazar oluşturmuştur.

Orman Genel Müdürlüğünün tespitlerine göre her yıl ülkemize 1 – 1,5 milyon metreküp orman ürünü girişi olduğu bildirilmektedir.

Türkiye'de uygulana gelen orman ürünü üretimi ve depolama sistemindeki maliyet artışları nedeniyle Orman genel Müdürlüğü tekel olma özelliğini yitirmiş, rekabet şansı azalmış, satışlarda durağanlık ve bunun neticesinde nakit akışında durgunluk yaşanmıştır. Nakit akışının aksaması döner sermayeli kuruluş olan Orman Genel Müdürlüğünü dar boğaza sokmuştur. Maliyetlerin düşürülmesi yönünde yapılan çalışmalar sonucunda önce alivrelili ve açık artırmalı satışlar, global satışlar, ardından da dikili satışlar gündeme getirilmiştir.

Günümüzde, gelişmiş ülkelerde de orman ürünleri üretim ve satışında standart bir uygulama bulunmamaktadır. Sadece tomruk ve kerestelerle ilgili kalite standartları bulunmaktadır. Ormanda ağaçlar dikili, yada kesilerek boylu halde yol kenarlarında

satış partileri oluşturularak satılmakta ve depolama sistemi gibi maliyeti ikiye katlayan sistem kullanılmamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de uygulamaya konulmuş olan dikili ağaç satışları sistemini değerlendirmektir. Bu amacı gerçekleştirmek için uygulanmakta olan sistemler ile dikili ağaç satışı sistemini orman devamlılığı, üretilen ürün kalitesi ve üretim maliyet bedeli bakımından mukayese edilecektir. Ayrıca, dikili ağaç satışları sisteminin uygulanmasını sağlayacak yönde alınması gereken tedbirler belirlenecektir.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Türkiye’de 8 940 214 hektar normal koru ve 6 499 380 hektar bozuk koru olmak üzere toplam 15 439 595 hektar koru ormanı ile 1 681 006 hektar normal baltalık, 4 068 146 hektar bozuk baltalık olmak üzere 5 749 152 hektar baltalık ormanı olmak üzere toplam 21 188 746 hektar orman alanı bulunmaktadır [2]. Mevcut orman alanlarının ülkemizin yüz ölçümüne oranı 27,22 olarak hesaplanmaktadır (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1. Türkiye orman varlığı [2]

Arazi Durumu	Alan (Ha)
Normal Koru Ormanı (Ha)	8 940 214
Bozuk Koru Ormanı (Ha)	6 499 380
TOPLAM KORU ORMANI (Ha)	15 439 594
Normal Baltalık Ormanı (Ha)	1 681 006
Bozuk Baltalık Ormanı (Ha)	4 068 146
TOPLAM BALTALIK ORMANI (Ha)	5 749 152
Açıklık Alanı (Ha)	56 657 254
TOPLAM ORMAN ALANI (Ha)	21 188 746
Genel Saha (Ha)	77 846 000
Ormanlık Oranı (%)	27,22

Orman alanı oranı, gelişmiş ülkelerdeki orman oranların altında olup her yıl artan miktarlarda ağaçlandırma, erozyon kontrol ve rehabilitasyon çalışmaları ile yeni ormanlar kurulmaktadır. Ancak, istenilen seviyeye ulaşılması için daha uzun zamana ihtiyaç duyulduğu tahmin edilmektedir.

Orman Genel Müdürlüğü envanter verilerine göre normal koru, bozuk koru, normal baltalık ve bozuk baltalık ormanlarında servet miktarı Çizelge 2.2’de verilmiştir.

Çizelge 2.2. Türkiye ormanlarının servet miktarı [2]

Orman Niteliği	İğne Yapraklı (m ³)	Yayvan Yapraklı (m ³)	KORU TOP. (m ³)	Baltalık (ster)
Normal	818 553 174	310 017 110	1 128 570 284	93 951 870
Bozuk	51 068 438	14 368 303	65 436 741	31 538 459
TOPLAM	869 621 612	324 385 413	1 194 007 025	125 490 329

Orman serveti koru ormanlarında 1 194 007 025 m³ ve baltalık ormanlarında 125 490 329 sterdir.

Ormanlarda biriken yıllık eta miktarları ise, toplam 11 282 421 m³ olarak hesaplanan değerler Çizelge 2.3’de verilmiştir.

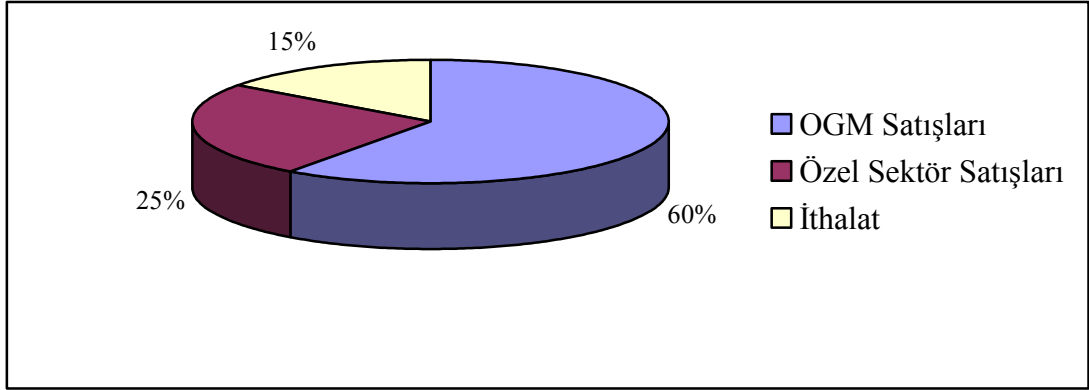
Çizelge 2.3. Türkiye ormanlarının yıllık ortalama etası [2]

Orman Niteliği	KORU TOP. (m ³)	BALTALIK (ster)
Tensil	6 838 121	0
Bakım	3 676 324	0
Seçme	450 248	0
Devamlı Orm.	317 728	0
TOPLAM	11 282 421	0

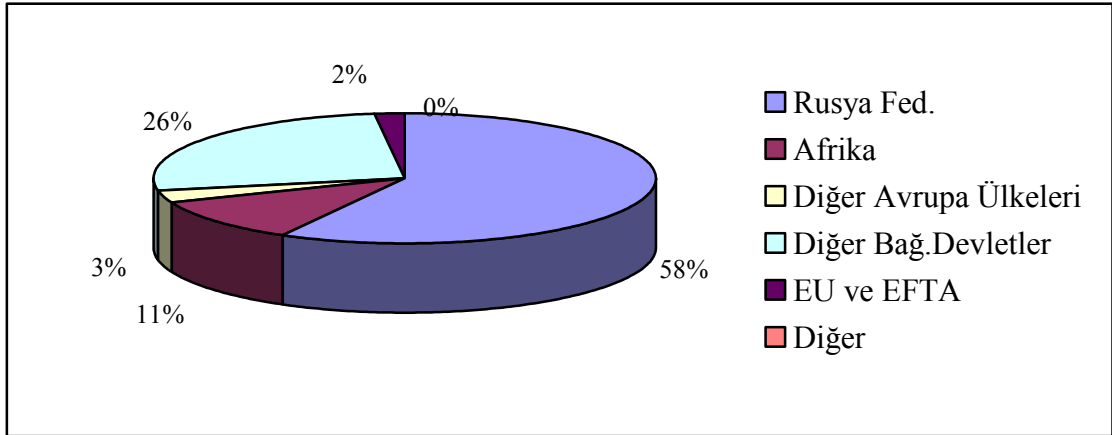
İnsan var olduğu günden bu yana orman ürünlerine muhtaç olmuştur. Bu nedenle, “beşikten mezara kadar ağaca muhtacız” sözü sözlüğümüzdeki yerini almıştır. Isınmadan, yemeğin pişirdiği ateşe, oturulan sandalyeden okullarımızdaki sıraya, yatılan karyolaya, evlerimizdeki mobilyaya kadar her yerde ahşap kullanılmaktadır. İnsanoğlu var olduğu günden bu güne ahşap ile iç içe yaşamaktadır. Her ne kadar ahşap yerine PVC türü malzemeler kullanılmaya başlanmış olsa bile ahşaba duyulan ihtiyaç her geçen gün artarak devam etmektedir [3]. Türkiye ormanları ülke odun hammadde talebini karşılayamamaktadır. Yapılan orman ürünleri üretiminin ülke ihtiyacını karşılama durumu Şekil 2.1’de gösterilmiştir. Buna göre, odun ihtiyacının

%85'i, O.G.M. ve özel sektör satışları dahil olmak üzere yurtiçi üretimle karşılanmaktadır.

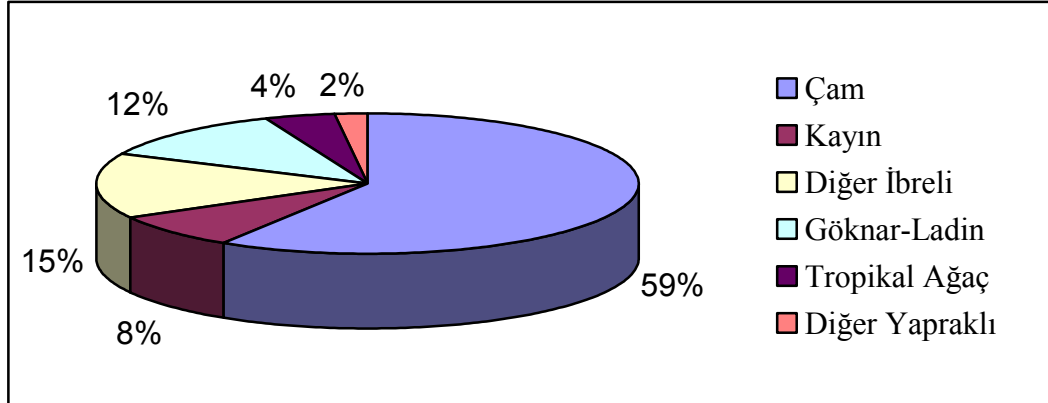
Geriye kalan % 15'lik miktar ise ithal yolu ile karşılanmakta olup bunun ülkelere dağılımı Şekil 2.2'de, ağaç türlerine göre dağılımı Şekil 2.3'de verilmiştir

Şekil 2.1. Endüstriyel odun talebinin karşılanma durumu [2]

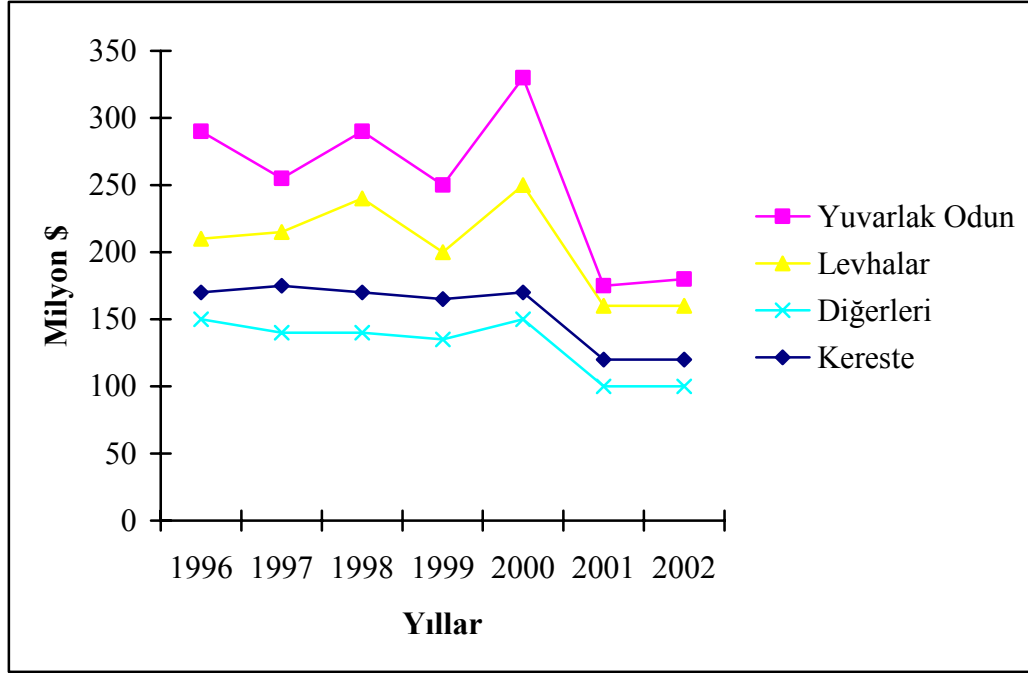
Şekil 2.2. Yuvarlak ağaç ithalatının ülke gruplarına göre dağılımı [2]

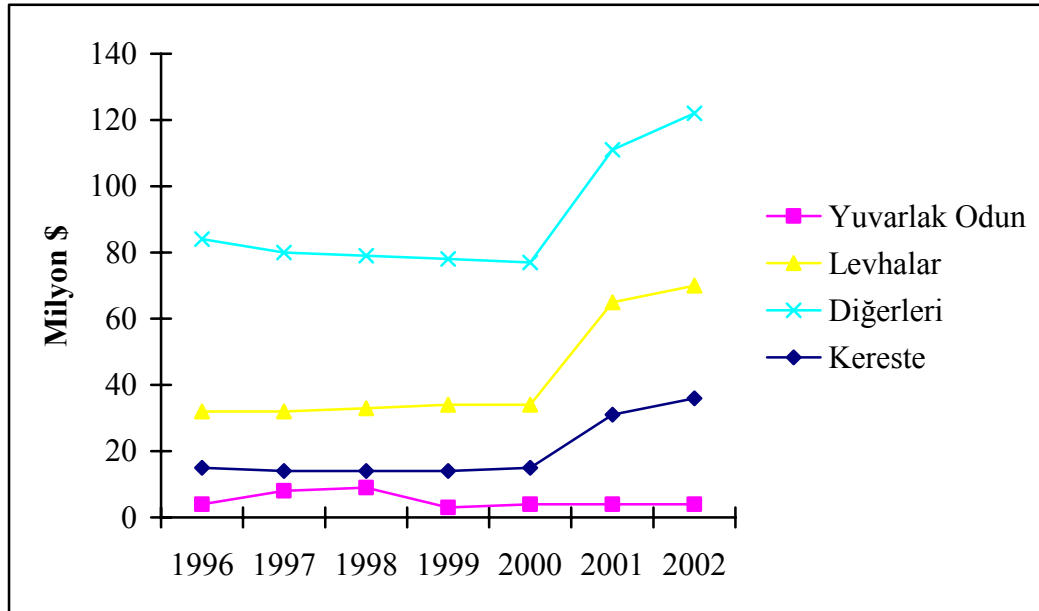
Şekil 2.3. Yuvarlak ağaç ithalatının ağaç türlerine göre dağılımı [2]

Odun ithal edilen ülkelerden en yüksek payın Rusya Federasyonunda olduğu, ikinci sırada Afrika ülkelerinin yer aldığı görülmektedir. Rusya Federasyonundan en çok sarıçam ve ladin ithalatı yapılırken Afrika ülkelerinden Tropikal ağaç türlerinin geldiği görülür. Yapılan odun ithalatın parasal değerleri Şekil 2.4’de verilmiştir.

Buna göre 2001 yılı hariç yuvarlak odun ithalatında az da olsa bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Buna karşın yuvarlak odun dışındaki diğer orman ürünleri ithalatı parasal değerinde 2000 yılından itibaren bir yükselişin olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 2.5). Böylece, yaklaşık 280 milyon dolarlık ithalata karşılık sadece 83 milyon dolarlık bir ihracat yapılmıştır.

Şekil 2.4 Yuvarlak ağaç ithalatının yıllara göre parasal değeri [2]

Şekil 2.5. Yuvarlak ağaç ihracatının yıllara göre parasal değeri [2]

2.1. Ormanların Devamlılığı

Ormanlardan faydalanmada plansız hareket edilmesi ormanların devamlılığını tehlikeye sokacaktır. Bu nedenle, ormanlardan faydalanmayı düzenleyen ilk nizamname 1870 yılında yayınlanmış ve yerleşim birimlerinin ihtiyaçlarını çevresindeki yakın ormanlardan sağlaması emirlenmiştir. Orman Nizamnamesi ile kabul edilen bu faydalanma haklarına ait hükümlerin uygulanmasının, gerek orman-köylü ilişkileri, gerekse Devlet ormanlarının korunması üzerinde olumsuz etkileri olmuştur. Özellikle Devler ormanlarından köylülere tanınan yapacak ve yakacak alma hakkı bir takım suiistimallere yol açmıştır. Şöyle ki, köylü zati ihtiyacı için gerekli kereste ve odunu civar ormanlardan kaçak olarak sağlamış ve bu amaçla kendilerine verilen bedelsiz ruhsatnamelerle ormandan çıkardığı ürünü kaçak olarak satmıştır [1].

İlk orman kanunun 1937 yılında 3116 sayı ile yayınlanmış ve ormanlardan faydalanmayı düzenlemeye çalışmıştır. Bu kanunda, özel ormanlara da yer verilmektedir. Ancak, 1945 yılında tüm ormanlar 4785 sayılı yasa ile devletleştirilmiştir. Bu yasa sonrasında büyük ihtilaflar ve beraberinde büyük orman tahribatları yaşanmış olması nedeniyle 1950 yılında 5658 sayılı yasa ile devletleştirilmiş olan ormanların sahiplerinin istemesi iade edileceği yasallaştırılmıştır.

Yine, 1956 yılında yürürlüğe giren 6831 sayılı yasa ile ormanların korunması ve işletilmesi için gereken düzenlemeler yapılmıştır.

Ormanların işletilmesini düzenleyen amenajman planları önceleri havza bazında düzenlenmekte ve bütün ormanlar seçme işletmesi şeklinde işletilirken ağaçların fizyolojik özelliklerini dikkate almayan bu metot terk edilmiş ve günümüzde kullanılmakta olan ışık ve yarı gölge ağaçlarında yaş sınıfları metodu ile gölge ağaçlarında çap sınıfları metoduna dayalı planlamaya geçilmiştir [5]. Yaygın olmamakla birlikte 1995 yılından itibaren Orta Karadeniz Bölgesindeki bazı orman işletmelerinde Orta Avrupa ülkelerinde uygulanmakta olan fonksiyonel planlama modeli, devamlı orman adı altında model planlar uygulamaya konulmuştur.

Tüm planlama çalışmalarının amacı, ormanın devamlılığını tehlikeye düşürmeden faydalanmanın düzenlenmesine yöneliktir. Ancak, fonksiyonel planlamada ormanın odun dışı fonksiyonlarının da planlanması nedeniyle daha verimli ve faydalı olacağı düşünülmektedir.

2 .2. Kesim Şekilleri

Ormanın devamlılığını tehlikeye düşürmeden ormandan faydalanmayı sağlamak amacı ile kesimler yapılmaktadır. Bu kesimler ağaçların fizyolojik özelliklerine göre düzenlenmektedir.

Kesim şekilleri olarak bakım kesimleri, tensil kesimleri ve seçme kesimleri görülür. Bakım kesimleri meşçerenin geleceğinin kurulduğu kesimler olup ı ışık ağaçlarında alçak aralama, gölge ve yarı gölge ağaçlarında yüksek aralama ve tam gölge ağaçlarında seçme kesimleri olarak uygulanmaktadır.

Alçak aralama, şiddetli ı ışık ihtiyacı olan ağaç türlerinde uygulanmaktadır. Çam türleri buna en güzel örnek teşkil ederler. Bu uygulamada alt ve ara tabakada bulunan 4. ve 5. sınıf gövdelerin çıkarılması, 3. sınıf gövdelerde sadece çok bozuk gövdelerin yanı sıra azmanların, hastalıklı fertlerin, kuru ve kovuk ağaçların çıkarılması gerekir. Mutedil ve şiddetli olmak üzere iki tür uygulaması vardır. Ancak, meşe türleri de ı ışık ağacı olmalarına karşılık gövdelerde bulunan uyuyan tomurcukların ı ışık alması sonucu uyanmaları nedeniyle bu ağaç türü için uygun değildir. Uyuyan tomurcukların uyanarak sürgün vermemesi için alt ve ara tabakanın bir yorgan gibi gövdeyi sarması gerekmektedir.

Yüksek aralama gölgeye dayanıklı, ı ışık ihtiyacı fazla olmayan yarı gölge ve gölge ağaçlarında uygulanır. Bu ormanlarda alt ve ara tabakadan ziyade üst tepe kuruluşuna ı ştirak eden ağaçlar arasında sıkışık tepeler seyreltilerek, hastalıklı, kuru, kovuk ve aşırı gövde bozuklukları olan fertler alınır [5].

Aralama kesimleri ile idare süresi sonuna getirilmiş olan ormanlar gençleştirmeye alınmaktadır. Gençleştirme kesimleri dört safhada gerçekleşir. Bu safhalar, hazırlama, tohumlama, ışıklandırma ve boşaltma kesimleridir [6].

Hazırlama kesimleri ağaçların tepe çatılarını geliştirmeye ve bol tohum tutmaya teşvik amacı ile yapılır. Bu nedenle, tepe çatıları arası seyrekleştirilerek tepe çatılarının gelişmesi sağlanır.

Gençleştirilmeye hazırlanmış olan orman bölmesi veya bölmeciği bol tohum yılı tespit edilerek iki tepe arasına bir tepe genişliği kadar boşluk bırakılmak suretiyle yapılır. Bu safhada bir hektar alan üzerinde 150-200 adet ağaç bırakılır şeklinde sayı verilmekte ise de bu ölçüt her orman için geçerli değildir. Çünkü, geçmişten bu yana yapılması gereken bakımlar yapılmış olan ormanlarda bu sayılar uygun olmakla birlikte, geçmişten bu yana gereken bakımları yapılmamış sıkışık doğal ormanlarda tepe çatısı genişliği dar olacağından verilen bu sayı ormanın çok açılmasına ve toprağın alacağı direk ışık nedeniyle yabanlaşmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle, sayı vermek yerine kapalılık esas alınmalıdır. Türkiye’de yetişen asli ağaç türlerinde kayın ağacı için kapalılığın 0,7 sarıçam ağaçları için 0,6 karaçam ağaçları için 0,5 olarak alınması uygun bulunmaktadır. Bu ölçüt iki tepe arasına bir tepe çatısı boşluk bırakılması şeklinde ayarlanır. Bu şekilde yapılan kesimler sonucu bir hektar alan üzerinde 200 adet ağaç kalabileceği gibi bazen sayının 350 ve hatta 400 adede kadar ulaşabileceği görülmüştür.

Işıklandırma kesimleri, gençleştirme alanına yeteri sayıda gençlik geldiği sayımlar sonucu tespit edildikten sonra ve gençliğin ışık ihtiyacı dikkate alınarak yapılır. Yeterli sayıda gençlik kabul edilmesi için her metre karede bir fidenin homojen olarak dağılmış olması yani bir hektarda homojen dağılımda en az 10,000 adet fidenin bulunması gerekmektedir. Bu fidelerin 3-4 yaşlarına geldiğinde ışık ihtiyacı başlar. Zamanında ışık verilmemesi halinde dejenerasyona uğrayarak bozulurlar. Bu nedenle, gençliğin durumuna göre 2-3 yılda bir gençliğe ışık vermek amacı ile bırakılmış olan tohum ağaçları arasında seyreltmeler yapılır. Bu safha, ormanın bonitetine ve gençliğin siper ihtiyacına göre bir veya birden fazla kesimi kapsar.

Boşaltma kesimleri, gençliğin bağımsızlığını kazanması ve dış etkilere karşı kendini kurtarmış olması sonrasında yapılmaktadır. Bu kesimler sonucunda ormandaki yaşlı generasyon tamamen kaldırılmış ve geride gençleşmiş orman bırakılmış olur.

Seçme işletme sınıfında yaş sınıfları metodunun dışında uygulama yapılarak çap sınıflarına göre ormana müdahale edilerek orman optimal kuruluşa taşınır. Bu amaçla, önce optimal kuruluş tespit edilerek bu kuruluştan sapma gösteren çap sınıfındaki fertler üzerinde kesimler planlanır.

2.3. Üretimden Pazarlamaya Kadar İş ve İşlemler

2.3.1. Damgalama

Amenajman planında gösterilen bloklarda bulunan bölmelerde plan verilerine göre dikili ağaç damgası ile damgalama yapılır. Bu nedenle, önce kesilecek ağaçların yamaç meyli aşağısına, varsa kök çıkıntılarına balta ile ayna açılır. Açılan ayna ne kadar toprağa yakın ise kesim o kadar aşağıdan yapılacağı için dip kütükte gövde odunu bırakılmayacağından zayıf en aza inecektir. Ayna açılan ağacın 130 cm yükseklikteki göğüs çapı kompas ile ölçülerek sıra numarası verilmek suretiyle açılan aynaya bu numara yazılır. Yazılan numara aynı zamanda dikili ağaç ölçü tutanağına yazılmak suretiyle kayda alınır. Her bölmede numara, 1'den başlayarak rakam atlamadan son damgalanan ağaca kadar devam eder. Damga çalışmaları Resim 2.1 ve Resim 2.2 'de verilmiştir.

Resim 2.1. Damga çalışması.

Resim 2.2. Damga yapılmış ağaç.

2.3.2. Tevziat

Bölmenin damgası bittiğinde Asli Orman Ürünlerinin Üretim İşlerine Ait 288 sayılı tebliğ hükümlerine göre, 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 40. maddesi gereği varsa en yakın köy kalkındırma kooperatiflerine, yoksa ormana en yakın köy halkına kesimin yapılması için damgalanmış olan ağaçlar sıra numarasına göre dağıtımı yapılır. Bölme teslim edilerek makta teslim tesellüm tutanağı düzenlenerek imzalanır [7].

2 .3.3. Kesim

Tevziat yapılan kooperatif üyeleri veya gerçek kişiler kendilerine verilmiş olan numaralara göre ormanda ağaçları bulurlar ve keserler. Kesilen ağaçların dalları budandıktan sonra bir yüzü boydan boya soyularak işaretlemeye hazır hale getirilir. Görevli Orman Muhafaza Memuru standardizasyon esaslarına ve ağacın vereceği

ürün cinsine göre, boylu ağacın üzerinde kesilecek yerleri işaretledikten sonra boylara bölünerek diğer yüzlerinin de kabukları soyulur. Kesim çalışmaları Resim 2.3. ve Resim 2.4'de verilmiştir.

Resim 2.3. Damgalı ağacın kesilmesi.

Resim 2.4. Kesilmiş ağacın kabuklarının soyulması.

2.3.4. Mesaha

Kesilmiş boylara bölünerek kabukları soyulmuş emvalin ölçme ve tespit işlemi yapılarak her bir parçası yuvarlak ağaç ölçü tutanağına kaydedilir. Parçalara bölünmüş olan emval mesaha sırasında standardizasyon esaslarına göre sınıflarına ayrılarak her birinin kalın baş kesim yüzeyine çap ve boyu sınıfı efrenç boya ile yazılarak mamul damga ile damgalanır. Ağaçların kesildiği ormana makta adı verilmektedir. Yapılan bir mesaha çalışması Resim 2.5’de gösterilmiştir.

Resim 2.5. Mesaha çalışmaları.

2.3.5. Sürütme

Kesilmiş olan orman emvalinin en yakın orman yoluna sürütülmesi için izin verilir. Geleneksel yöntemlerde sürütme işinde manda kullanılmaktadır. Ancak, son yıllarda köylerde manda kalmamış olması nedeniyle sürütme işlemi, kolay yerlerde köylünün kendi traktörleri ile, zor yerlerde Orman İşletme Müdürlüklerinde bulunan MB-

TRAC sürütücü traktörler vasıtası ile veya hava hatları ile yapılmaktadır. Emvalin sürütülerek getirildiği orman yoluna rampa adı verilmektedir. Üretilen emvalin yükleme alanına sürütülmesi Resim 2.6. ve Resim 2.7 ‘de verilmiştir.

Resim 2.6. Orman içinden MB Trac sürütücülerle yapılan sürütme.

Resim 2.7. Yükleme alanına yapılan sürütme.

2.3.6. Nakliyat

Sürütme işlemi tamamlandığında emvalin satış deposuna nakli için sevk pusulası düzenlenerek nakil sağlanır. Satış depolarına son depo adı verilmektedir [8].

Satış deposuna gelen orman emvali sevk pusulalarına ve getiren şahıs isimleri ile araç plakalarına göre istif yeri defterine kaydedilir.

2.3.7. İstif tasnif

Depoya gelmiş ve defterine kaydı yapılmış olan orman ürünleri 279 sayılı Orman Emvalinin Standardizasyonu ve Satış Esasları tebliğine uygun olarak sınıf, cins ve vasıflarına göre istiflere alınarak adet, metreküp miktarları ebat listeleri ile çıkarılarak satış istif defterlerine kaydedilir [8]. Ebat listesi çıkarılan istifler sınıflarına göre, birinci sınıflara yeşil, ikinci sınıflara kırmızı ve üçüncü sınıflara siyah renk boya ile kuşak çekilir. Ayrıca, kağıtlık odunlar ise beyaz renk boya veya kireç ile kuşaklanır. Bunun amacı, satış partisinden emvalin çalınmasını veya değiştirilmesini önleyici bir oto kontrol sistemidir. Bir orman dışı son görünümü Resim 2.8'de verilmiştir.

Resim 2.8. Orman ürünleri son deposu.

2.3.8. Satış

Çıkarılmış olan ebat listeleri Orman işletme Müdürlüğüne gönderildikten sonra muhasebe servisinde satış partileri düzenlenerek her istife veya birkaç istif bir arada parti numaraları verilir.

Hazırlanmış olan satış partilerinin listesi satış deposuna bildirilir. Muhasebe servisinde verilmiş olan bu parti numaraları istiflere yazılarak satış gününden birkaç gün önce her satış partisine kırmızı bayraklar dikilir. Satış için gelen ve satış partilerini görmek isteyen müşteriler kırmızı bayrak takılı olan partileri inceler.

Satış listeleri satış ilanı şekline dönüştürülerek ilan edilmek üzere satış tarihinden en az on beş gün önce Basın İlan Kurumuna gönderilerek ulusal gazetelerde ve Resmi gazetede yayınlanması sağlanır.

Belirlenen günde açık artırmalı satış tüm iştirakçilerin katılımı ile gerçekleştirilir [8].

Satış deposuna getirilerek istife alınmış emvalin satışı açık artırmalı ihale usulü ile yapılabileceği gibi, Orman İşletmeleri Döner Sermaye yönetmeliği esaslarına göre de satılabilmektedir [9].

Satışı yapılan partilerin listesi satış depolarına bir yazı ile bildirilince sınıflarına göre ikinci kuşak ile çevrilir. Burada, ikinci kuşak satış partisinin satıldığını göstermektedir.

Tüm bu işlemler ormanda ağacın kesilmesini takiben en erken iki ay içerisinde gerçekleşebilmektedir. Bu süre bazen üç hatta dört ayı bulmaktadır. Şayet, kesim kış sezonunda yapılmamış ise bu süre içerisinde ağacın tazeliğini kaybedip bozulması, yer yer gövde çatlaklarının oluşması, kalite ve kantite bozulmasına uğraması kaçınılmazdır. Bu bozulmaları önlemek için global satışlar ve dikili satışlar gündeme getirilmiştir.

Global satışlar emval henüz satış deposuna gelmeden nakliyatın başlaması ile gelecek olan emval miktarı ve geleceği süre hesaplanarak satış partileri oluşturulur. Oluşturulan satış partileri ile satış ilan listeleri hazırlanır. İlan süresi içinde orman içindeki rampadan satış deposuna nakledilen emval hızlı bir şekilde istife alınmak suretiyle satış partileri satış gününden önce hazırlanır. Bu yöntemle, emvalin satış deposunda bekleme süresi kısaltmakta olduğundan kalite ve kantite kaybı önlenir. Beşdeğirmenler Satış deposunda bir yıl süre ile yapılan incelemelerde, bu yöntem ile geleneksel yöntem arasında, emvalin kesildiği tarih ile satış tarihi arasında en az bir aylık süre kazanılmış olduğu ve ağacın kesildiği tarihi takiben bir aylık süre içinde satılarak tüketim merkezlerine ulaştığı görülmüştür. Bu yöntem sayesinde orman ürünleri değer kaybına uğramadan alıcıya ulaşmaktadır.

Diğer taraftan, emvalin çok daha taze, kesildiği gün ve takip eden günlerde tüketim merkezlerine ulaştırılmasını sağlamak amacı ile 6350 sayılı tamin ile Dikili Ağaç Satışları düzenlenmiştir [10].

2.3.9. Köy kalkındırma Kooperatiflerine tanınan haklar

6831 sayılı orman kanununun 34. maddesinin 3. fıkrasında “Hane adedinin en az yüzde elli biri (%51) tarafından kurulan Orman Köylerini kalkındırma Kooperatiflerinin, birim fiyat usulü ile kesip satış istif yerlerine kerestelik, soymalık, kesme kaplamalık tomrukların ve sanayi odunlarının ayrı ayrı yüzde yirmi beşine kadarı istedikleri takdirde satış istif yerinden, Orman Bölge Müdürlüklerinin son açık artırmalı satış ortalaması fiyatlarından yüzde yirmi düşölerek tespit edilecek bedelle kendilerine satılır. Ancak, hakkını mal olarak almak istemeyen orman köyleri kalkındırma kooperatifine, birim fiyat usulü ile kesip satış istif yerlerine taşıdıkları kerestelik, soymalık, kesme kaplamalık tomruk ve sanayi odunlarının ayrı ayrı yüzde yirmi beşine kadarı için ilgili orman işletmesince istihsal edilen emvalden, aynı yıl içinde açık artırmalı olarak satılan miktarın genel satış ortalaması ile maliyet bedeli genel ortalaması arasındaki bedel farkı bilançosunun çıkarılmasını müteakip nakden ödenir.” denilmektedir [12].

Bu madde gereğince yapılması gereken işlemler, “6831 sayılı Orman Kanununun 4570 sayılı Kanun ile değişik 34. maddesinin uygulanmasına ait 290 sayılı tebliğ” ile düzenlenmiştir [12].

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Bu çalışmanın materyalini Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü'nde istihsal durumuna gelmiş kesim yapılacak durumdaki ormanlar oluşturmaktadır.

3.1.1. Deneme sahası

Karadere Orman işletme Müdürlüğü Akkaya Orman İşletme Şefliği 160 nolu bölmesi deneme alanı olarak seçilmiştir. Deneme sahasına ait farklı konumlardan çekilen fotoğraflar Resim 3.1, Resim 3.2, Resim 3.3. ve Resim 3.4. 'de verilmiştir. Deneme sahasında yaşlı sarıçam ağaçlarının altında ortalama yaşı 13 olan sarıçam gençliğinin bulunduğu ve bu gençliğin 1,50 – 2,00 metre boyunda olduğu tespit edilmiştir.

3.1.2 Örnek alan

Kesimden sonra gençlik üzerinde oluşacak zararın tespiti için yapılacak fidan sayımlarında kullanılmak üzere deneme sahası olarak seçilen 160 numaralı bölmenin değişik yerlerinde sahayı temsil edecek şekilde 250 m² büyüklüğünde 5 adet örnek alan belirlenmiştir.

Kesimler sonrası aynı yerlerde sayımın yapılabilmesi için deneme alanlarının çevrelerine sökülmeyecek şekilde kazıklar çakılmıştır.

3.1.3. Deneme ağacı

Verim yüzdesinin hesaplanmasında kullanılmak üzere damgası tamamlanan deneme sahasından 6350 Sayılı Dikili Ağaç Satışları yönetmeliğine uygun olacak şekilde deneme ağaçları seçilmiştir. Buna göre belirlenen çap sınıflarından üç deneme ağacının yeterli olduğu görülmüştür. Çap sınıflarına göre tespit edilen Deneme Ağacı tespit tutanağı Çizelge 3.1'de verilmiştir.

Çizelge 3.1 Deneme ağacı tespit tutanağı

DENEME AĞACI TESBİT TUTANAĞI						
İşletmesi	: Karadere	Kararlaştırılan Deneme Ağaçları Hacim Büyüklüğü :10 m3				
Şefliği	:Akaya	Deneme Ağacı Adedi				:3
Bölme no	:160	Deneme ağaçları no'ları				:19,40,76
Ağaç cinsi	: Çam	Kesilen deneme ağaçları D.K.G.H. (m3)				:7,544 m3
D.K.G.H. (m3)	:265					
A-deneme ağacı tesbiti						
Çap kademesi (cm)	Adet	D.k.g.h. (m3)	Toplam hacimdeki	Deneme ağacı mik. (m3)	Bir ağacın d.k.g.h.	Deneme ağacı sayısı
	Çam		Çam	Çam	Çam	Çam
28-31,9	1	1	0	0	0,647	
32-35,9	2	2	1	0,1	0,886	
36-39,9	7	8	3	0,3	1,164	
40-43,9	10	15	6	0,6	1,478	
44-47,9	14	26	10	1,0	1,827	1
48-51,9	11	24	9	0,9	2,214	
52-55,9	25	66	25	2,5	2,629	1
56-59,9	17	52	20	2,0	3,088	1
60-63,9	12	43	16	1,6	3,578	
64-67,9	1	4	2	0,2	4,097	
68-71,9	3	14	5	0,5	4,656	
72-75,9	1	5	2	0,2	5,239	
76-79,9	1	6	2	0,2	5,849	
Toplam	105	266	100	10,1	-	3

Resim 3.1. Akkaya Orman İşletme Şefliği 160 No.lu bölme.

Resim 3.2. Akkaya Orman İşletme Şefliği 160 No.lu bölme.

Resim 3.3. Akkaya Orman İşletme Şefliği 160 No.lu bölme.

Resim 3.4. Akkaya Orman İşletme Şefliği 160 No.lu bölme.

3.2. Metot

3.2.1 Verim yüzdesi

Dikili ağaç ölçü tutanağından deneme sahasında toplam 265,945 m³ dikili damga yapıldığı görülmüştür. 6350 sayılı dikili ağaç satışları yönetmeliğine uygun olarak seçilen deneme ağaçları kesilip bunlar üzerinde gerekli ölçümler yapılmıştır. Kesilen deneme ağaçları üzerinde yapılan ölçümlerde standardizasyon esasları dikkate alınarak elde edilecek ürün cinsleri ve bunların miktarları belirlenir. Ürün cinslerine göre belirlenen miktarlar dikili kabuklu gövde hacmine oranlanarak her bir ürün cinsi ve nevi için verim yüzdesi hesaplanır.

3.2.2. Asgari işçilik tutarının hesaplanması

Deneme ağaçları üzerinde yapılan ölçümlerle elde edilecek ürün cins ve nevisine göre hesaplanan bir hektardaki ürün çeşidi miktarları esas alınır. Asgari işçilik tutarının hesaplanmasında kesme, sürütme, yükleme, nakliyat birim zamanları belirlenmesi aşağıda verilmiştir.

Kesimde, TS 1214 Ağaç Kesme ve Kesmede Güvenlik Kuralları Standart'ına göre yaptırılmış ve bu standarttaki iş sırası takip edilerek ağaç devirme, dal budama ve uç alma kabuk soyma (kabuğu soyulanlar için) ve boylara bölme veya tomruklama işi ögeleri için ayrı ayrı zaman ölçümleri yapılmış ve bu dört iş ögesinde geçen Motorlu Testere Çalışma Zamanı (MÇZ) ile İşçi Çalışma Zamanı (İÇZ) toplanarak çaplara ve meyil gruplarına göre ilgili tablolarda gösterilmiştir. Arazi meyili dört gruba ayrılmıştır. Kesme-tomruklamada kabuk soyma büyük zaman aldığından kabuğu soyulanlarla soyulmayanlar için ayrı ayrı tablolar düzenlenmiştir.

Sürütme işçilik asgari işçilik tutarı hesaplanırken, meyil gruplarına ve sürütme mesafelerine göre işçi çalışma zamanları (İÇZ) ve hayvan çalışma zamanlarına göre geliştirilmiş formüller kullanılır. Bu formüllere göre bulunan standart zaman, 1 m³

için boş gidiş, yükün hazırlanması, koşum takımına bağlanması, yüklü dönüş ve rampada yükün çözülmesi için geçen zamanların tamamını ve toplam payları kapsar.

Yükleme, ülkemizde genel olarak insan gücü ile yapılmaktadır. Buna göre O.G.M. 288 Sayılı Tebliğine göre yükleme işçi çalışma zamanları hesaplanmıştır ve birim fiyat hesaplanmasında kullanılmaktadır.

Taşımada, yolun standartı araç hızını, lastiklerin aşınmasını ve sefer sayısını etkin bir şekilde etkilemektedir. Bu da bir iş gününde taşınan ürün miktarının artmasına ve azalmasına sebep olmaktadır. Belirlenen üç farklı yol grubunda taşımalar yapılarak iş-zaman ölçümleri yapılmıştır. Bulunan değerler 1 m³ ün taşınması için gerekli olan Kamyon Çalışma Zamanına (KÇZ) indirgenmiştir. Genel olarak yol uzunluğu arttıkça, kısa mesafelere göre akaryakıt sarfiyatı artmakta ancak, sefer sayısı azalmakta. Dolayısıyla bir iş gününde taşınan miktarda azalmaktadır. Taşıma mesafesi ne olursa olsun kamyon birim maliyetinin karşılanması gerekmektedir [7].

Kesme, sürütme, yükleme işlerinin geneli için toplam asgari işçilik tutarı Adam/Günlük çalışma olarak bulunur.

Diğer taraftan sterli emvaller için 288 sayılı tebliğde belirtilen oranlar kullanılarak İÇZ hesaplanır.

3.2.3. Muhammen bedelin belirlenmesi

Hesaplanan asgari işçilik miktarları dikkate alınarak ve Karadere Orman İşletme Müdürlüğü'nün en son yapılan iki satış fiyat ortalamaları esas alınarak dikili ağaç satış maliyeti ile muhammen bedeli hesaplanmıştır.

Bu hesaplamada, tevzi masrafı, ölçme ve diğer giderler, tarife bedeli, satış masrafı, orman imar giderleri, maliyet bedeli ve verim yüzdesi değerleri kullanılmıştır.

3.2.4. Üretim masraflarının belirlenmesi

Karadere Orman İşletme Müdürlüğü'nün üretim masraf çeşitleri dikkate alınarak üretim masraflarının genel bir dökümü yapılmıştır. Buradan toplam ürün üretim masrafları belirlenmiştir. Üretim masraflarının belirlenmesinde kesme, sürütme, yükleme, taşıma, istifleme, tasnif depolama, %10 istihkak fazlası giderleri esas alınmıştır.

3.2.5. Tahsisli dikili ağaç satış bedelinin belirlenmesi

Ürün cinsi ve kalitesine göre belirlenen üretim masrafları açık artırmalı dikili satış ortalama fiyatından düşüldükten sonra kalan miktar verim oranıyla çarpılmak suretiyle tahsisli dikili ağaç satış bedeli hesaplanmıştır [13].

3.2.6. Kesim-gençlik zararı ilişkisinin belirlenmesi

Deneme sahasında seçilen 5 örnek alan üzerinde kesimler esnasında oluşabilecek zararların tespiti için sahada kesime başlamadan önce ve kesim sonrası fidan sayımları yapılır.

3.2.7. Dikili ağaç satışının irdelenmesi

6350 Sayılı dikili ağaç satışı ile ilgili tamim ormanların devamlılığı ve uygulayıcı taraflara etkileri yönünden irdelenmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Verim Yüzdesi

Deneme ağacı tespit tutanağı esas alınarak tomruk, sanayi, kağıtlık ve yakacak odun olarak hesaplanan verim yüzdeleri Çizelge 4.1.'de verilmiştir. Ürün cinsleri, miktarları, dikili kabuklu gövde hacmine oranlanarak hesaplanan verim yüzdesinin % 75,4 olduğu bulunmuştur.

Çizelge 4.1 Ürün cinslerine göre verim yüzdesi

Elde edilen ürün cinsi ve nev'isi	Deneme ağaçlarından elde edilen ürünlerin		Çıkması öngörülen toplam ürün miktarı (m3)
	Hacmi (m3)	Verim (%)	
II. S.n.b. sarıçam tomruk	0,817	10,8	29
III. S.n.b. sarıçam tomruk	2,943	39,0	104
III. K.n.b. sarıçam tomruk	0,642	8,5	23
Çam sanayi odunu	0,223	3,0	8
Çam kağıtlık odunu	0,761	10,1	27
İğne yapraklı yakacak odun	0,300	4,0	11
T o p l a m	5,686	75,4	202

4.2. Asgari İşçilik Tutarı

Asgari işçilik tutarına esas olacak deneme sahasına ait üretilecek ürün cinsi ve kalitesiyle ilgili miktarlar m³ olarak çizelge 4.1.'de verilmiştir. Buna göre deneme sahası için asgari işçilik tutarı kesmede 50.79 Dak/m³, sürütmede 174 Dak/m³, yüklemede, ve nakliyatta 25,49 Dak/m³ olmak üzere toplam 250,28 Dak/m³ olarak bulunmuştur.

4.3. Muhammen Bedel

Toplam asgari işçilik tutarı ve ürün cinsi dikkate alınarak 1 m³ dikili ağacın maliyet bedeli ve muhammen satış bedeli belirlenmiştir (Çizelge 4.2.).

Maliyet bedeli hesaplanırken;

- Kesme, taşıma, depolama ve işleme giderleri,
- Tevzii giderleriyle ortak giderler (genel yönetim ve orman bakım giderleri ile döşem taşınmazların yıpranma payları karşılığı)
- Satış giderleri
- Maliyet fiyatı hesaplanan orman ürünün üretildiği yerin tarife bedeli
- Orman imar giderleri (yukarıda sayılan giderler toplamının % 20 si) hesaplanır [9]

Tevzii giderleri, tarife bedeli ve satış giderlerinin verildiği cetveller her yıl için Orman Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanmaktadır.

Buna göre 1 m³ dikili ağacın muhammen satış bedeli 72,14 YTL olarak bulunmuştur.

Çizelge 4.2. Muhammen bedel

Ürün cinsi	Tevzi masrafı	Ölçme ve diğer giderleri	Tarife bedeli	Satış masrafı	Orman imar giderleri (2+3+4+5)x0,03	Maliyet bedeli (2+3+4+5+6)	D.k.g.h'den elde edilecek verim oranı (%)	Tutar (7x8)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
II. S.N.B. Sarıçam								
Tomruk	133,00	3,19	2,40	4,70	4,30	147,59	10,80	15,94
III. S.N.B.								
Sarıçam Tomruk	94,00	3,19	2,40	4,70	3,00	107,29	39	41,84
III. K.N.B.								
Sarıçam Tomruk	84,00	3,19	2,40	4,70	2,70	96,99	8,5	8,24
Çam Sanayi								
Odunu	55,00	3,19	0,80	2,80	1,78	63,57	3	1,91
Çam Kağıtlık								
Odunu	28,00	3,19	0,70	0,20	0,96	33,05	10,1	3,34
İbrelili Yakacak								
Odun	20,00	0	0,92	0,18	0,63	21,73	4	0,87
T o p l a m							75,4	72,14
1,000 M3 DİKİLİ AĞAÇ MALİYET BEDELİ					: 72,14 YTL			
1,000 m3 dikili ağaç muhammen satış bedeli					: 72,14 YTL			

4.4. Üretim masrafları

Deneme sahasının bulunduğu Karadere Orman İşletme Müdürlüğü'nün kesme, sürütme, yükleme, taşıma, %10 istihkaka fazlası ve istif, tasnif depolama ile ilgili üretim masrafları Çizelge 4.3.'de verilmiştir.

Buradaki üretim masraflarının dökümü ürün kalitesine göre ayrı ayrı görülmektedir.

Yakacak odun hariç üretim masrafları olarak ürün cins ve kalitesinde herhangi bir farklılık görülmemektedir.

Çizelge 4.3 Karadere Orman işletme Müdürlüğü üretim masrafları

Ürün Cinsi	Kesme	Sürütme	Yükleme	Taşıma	TOPLAM	%10 İstihkak Fazlası	İstif	Tasnif Depolama	Üretim Masrafları Toplamı
	YTL/ m3	YTL/ m3	YTL/ m3	YTL/ m3	YTL/ m3	YTL/ m3	YTL/ m3	YTL/ m3	YTL/ m3
II. S.N.B. Sarıçam Tomruk	5,50	10,74	2,04	10,76	29,04	2,90	1,84	2,85	36,63
III. S.N.B. Sarıçam Tomruk	5,50	10,74	2,04	10,76	29,04	2,90	1,84	2,85	36,63
III. K.N.B. Sarıçam Tomruk	5,50	10,74	2,04	10,76	29,04	2,90	1,84	2,85	36,63
Çam Sanayi Odunu	5,50	10,74	2,04	10,76	29,04	2,90	1,84	2,85	36,33
Çam Kağıtlık Odunu	5,50	10,74	2,04	10,76	29,04	2,90	1,84	2,85	36,63
İbrelili Yakacak Odun	4,20	8,21	1,56	6,73	20,69	2,07	0,83		23,59

4.5. Tahsisli Dikili Ağaç Satış Bedeli

Tahsisli dikili ağaç satış bedeli yürürlükteki yasalar çerçevesinde orman bakanlığı tarafından tahsisen verilmesi öngörülen tahsisli dikili ağaç satış bedelleri ürün cins ve kalitesine göre çizelge 4.4’de verilmiştir.

Tahsisli satışlarda ürünün gerçek maliyeti 72.14 YTL. dir.

Çizelge 4.4. Tahsisli dikili ağaç satışı bedeli

Ürün cinsi	Açık artırmalı satış ortalama fiyatı	Üretim masrafları toplamı	Fark (2-3)	D.K.G.H'den elde edilecek verim oranı	Tutar (4X5)
	YTL/m3	YTL/m3	YTL/m3	(%)	YTL/m3
II. S.N.B. Sarıçam Tomruk	198,03	36,63	161,40	10,8	17,43
III. S.N.B. Sarıçam Tomruk	126,29	36,63	89,66	39	34,97
III. K.N.B. Sarıçam Tomruk	110,10	36,63	73,47	8,5	6,25
Çam Sanayi Odunu	79,19	36,63	42,56	3	1,28
Çam Kağıtlık Odunu	78,45	36,63	41,82	10,1	4,22
İbrel Yakacak Odun	65,00	23,59	41,41	4	1,66
Toplam				75,4	65,81

Çizelge 4.2'deki hesaplamalara göre 1 m³ dikili ağacın muhammen satış bedeli 72,14 YTL. olarak tespit edilmiştir. Halbuki, 1 m³ tahsisli dikili ağacın satış bedeli 65,81

YTL. hesaplanmıştı. (Çizelge 4.4.). Satış bedeli maliyet bedelinden düşük olamaz kuralına göre [8] dikili ağacın muhammen satış bedeli de, çizelge 4.2’de hesaplanan maliyet bedelinin altında olamayacağı için dikili ağacın satış bedeli 75.14 YTL. olarak belirlenmiştir.

4.6. Gençlik Zararları

Kesim esnasında alt tabakadaki fidanların gördükleri zararın belirlenmesi için kesim öncesinde ve kesim sonrası örnek alanlarda yapılan fidan sayımlarıyla ilgili değerler Çizelge 4.5. ve Çizelge 4.6. ‘da verilmektedir.

Buna göre kesim öncesi örnek alandaki ortalama fidan sayısı : $2865/5 = 573$ adet olarak sayılmış ve bir hektardaki ortalama fidan sayısı: $124600/5 = 24920$ adet fidan olarak hesaplanmıştır.

Diğer taraftan, kesim sonrası örnek alandaki ortalama fidan sayısı $2657/5 = 531,4$ adet olarak sayılmış ve bir hektardaki ortalama fidan sayısı $82920/5 = 16584$ adet olarak hesaplanmıştır

Çizelge 4.5. Örnek alanlardaki kesim öncesi fidan sayıları

Örnek Alan No	Fidan adedi	Hektara çevirme katsayısı	Hektardaki fidan adedi
1	524	40	20 960
2	596	40	23 840
3	498	40	19 920
4	635	40	35 400
5	612	40	24 480
Toplam	2 865		124 600

Çizelge 4.6. Örnek alanlarda kesim sonrası fidan sayısı

Deneme alanı No	Fidan adedi	Hektara çevirme katsayısı	Hektardaki fidan adedi
1	495	40	19 800
2	521	40	20 840
3	462	40	18 840
4	593	40	23 720
5	586	40	23 440
Toplam	2 657		82 920

Kesim sonrası yapılan sayımlarda, tepe sürgünü ve hatta tepe tomurcuğu kırılmış olan fidanlar ile çok az da olsa gövde yaralanmaları oluşmuş fidanlar sayımlara dahil edilmemiş zarar görmüş fidanlar olarak sayım dışı bırakılmıştır. Bu şekilde zarar görmüş olan fidanlar gençlik ve sıklık bakımları sırasında sahadan çıkarılmak zorundadır. Bunun için sayımlara hiç zarar görmemiş sağlıklı fidanlar dahil edilmiştir.

Yapılan sayım sonucuna göre; fidanlar üzerinde %33 zarar görme oranı olmasına karşılık zarar yüzdesinin fazla çıkmasında alan üzerinde gerektiğinden fazla sayıda fidan bulunması neden olmuştur. Bir hektarda bulunması gereken ideal fidan sayısı 10 000 adet olduğundan gençlik ve ilk sıklık bakımları sırasında mevcut sayı ilk aşamada 10 000 fidan sayısına düşürülecektir. Bu bakımdan deneme alanlarında halen 6 584 adet fidan fazlalığı bulunmaktadır. Yapılmış olan kesimler sonucunda ormanın ve devamlılığının zarar görmediği anlaşılmıştır. Orman İşletme Müdürlüklerinin geleneksel yöntemler ile yaptığı ışıklandırma ve boşaltma kesimlerinde de bir miktar fidan zararı oluşmaktadır. Fakat, sahalarda gerektiğinden fazla gençlik olması nedeniyle orman devamlılığı kesim esnasındaki fidan zararlarıyla tehlike altında değildir.

Deneme sahasında yapılan incelemelerde kesilen emvalin değer kaybına uğramadığı, kesim ve bölmeden çıkarmada ormana zarar verilmemesi, kesim ve sürütme işlerinin daha fazla mekanizasyon kullanılarak yapıldığı görülmüştür. Diğer taraftan, kesim ve

sürütme işlemlerinin Orman İşletmesinin kontrol ve denetimi altında yapılması, kesim ve buna bağlı olarak sürütme işlerinin özellikle gençleştirme sahalarında gençliğe zarar vermeyecek şekilde vejetasyon süresinin bitişinden sonra kış şartlarında yapılması, sürütme işlerinde geleneksel hayvan ile sürütme yerine havai hat ve MB TRAK kullanılması gençliğe zarar verilmesini büyük ölçüde önlemiştir. Bu şekildeki üretim faaliyetlerinin de ormanın devamlılığı açısından son derecede uygun olacağı sonucuna varılmıştır.

4.7. Dikili ağaç satış sistemi

Satışı köy kalkındırma kooperatifi, köy tüzel kişiliği veya nüfusu 2 500' ü geçmeyen belediye tüzel kişilikleri olması halinde 6350 sayılı dikili satışlar yönetmeliğine göre tahsisli satış fiyatı olan 65,81 YTL hesaplanmasına rağmen bu bedel maliyet bedelinin altında kaldığı için tahsisli dikili satış bedeli de 72.14 YTL üzerinden olacaktır.

4.7.1. Dikili ağaç satışlarının yasal dayanakları

Orman İşletmeleri döner sermaye yönetmeliği satış şekil ve esaslarını belirleme yetkisini Orman Genel Müdürlüğüne vermekte olduğundan dikili ağaç satışları, 6350 sayılı Dikili Ağaç Satışı tamimi hükümlerine göre yapılmaktadır.

4.7.2. Kesilen ağaçların depolanması

Dikili ağaç satışlarında kesilen emval standart esaslarına göre değil, alıcının ihtiyaç duyduğu boy ölçülerine göre kesilirler. Kesilen emval hemen nakledileceği için kabuklar soyulmadan kök dibinde kabuk payı düşülmek suretiyle mesaha edilirler. Mesahalanan emval hızlı bir şekilde rampaya taşınarak kamyonlara yüklenmek suretiyle aynı gün veya takip eden günlerde nakliye teskereleri görevli Orman Muhafaza Memurları tarafından düzenlenerek tüketim merkezlerine sevki sağlanır.

4.7.3. Dikili satış yöntemi

Dikili satış yöntemi geleneksel satış yöntemlerine göre emvalin kesildiği andan itibaren tüketim yerine ulaşmasını sağlaması ve bu suretle odunun kalite ve kantitesinde bozulmaya meydan vermemesi nedeniyle son derece kullanışlı bir yöntem olarak görülmektedir. Bu yöntemde, ağaç satıldıktan sonra yapılacak işler alıcının inisiyatifine bırakılmadığı ve tüm aşamalarda Orman İşletme Müdürlüklerinin kontrol ve denetiminde yapıldığı için ormana ve ormanın devamlılığına zarar gelmemektedir. Bu satışlarda, alıcıya satışı yaptırmayı ve ormandan ağaçları çıkarması için iki aylık süre verilmektedir. Bu süre içerisinde çalışmanın her safhası kontrol ve denetim altında yürütülmektedir.

4.8. Değerlendirme

Dikili ağaç satışları globalleşen dünyaya uyumda kat edilmesi gereken bir yol olmakla birlikte geliştirilmesi de gerekmektedir. Geleneksel yöntemler ile orman emvali kesildiği tarihten itibaren en erken iki aylık süre içerisinde alıcıya ulaşmakta iken bu süre global satışlarda bir aylık süreye düşmektedir.

Dikili ağaç satışlarında bu süre birkaç gün ile sınırlanmakta ve ağaç kesildiği andan itibaren alıcısı tarafından fabrikasına veya şeritine nakledilebilmekte ve çok taze olarak işlenmekte olduğundan odun kalitesi bozulmadan kullanıma sunulmaktadır.

Orman İşletme Müdürlükleri yaptığı üretimde 50 cm boy kademeleri ve standart esaslarını harfiyen uygulamaktadır. Ancak, odun hammaddesinin her geçen gün değerinin artması zayıatın sıfırlanmasını gerektirmektedir. Piyasa ihtiyaçları çok değişik olup 50 cm lik boy aralıkları bu ihtiyaçları karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Bir kapı kasasının yapılmasında 210 cm boy gerekli iken bu kapı kasasının ancak 250 cm boyundaki bir tomruktan alınabilmesi zayıat oranını yükseltmekte ve maliyeti artırmaktadır. Dikili ağaç satışı yolu ile orman ürünü alan alıcılar o tarihteki emval ihtiyaçlarına göre 10 cm kademe ile boylama yapabilmekte ve bu yolla temin ettiği emvali en az zayıat ile kullanabilmektedir.

Dikili satışlar her ne kadar açık artırma ile yapılması imkanı olsa da önceliğin Köy Kalkındırma kooperatiflerinde, Köy Tüzel kişiliklerinde ve o köyde ikamet eden özel kişilerde olması nedeniyle ve bunların talebi halinde tahsissen verilebildiği için orman köy ilişkileri açısından sakınca doğurmamaktadır. Bunun yanında, şayet köy Kalkındırma Kooperatifi, yoksa Köy tüzel kişiliği yapılacak olan üretimin dikili ağaç satışına konu edilmesini istemez ise dikili ağaç satışı yapılmamakta ve geleneksel yöntemler uygulanmaktadır.

Dikili satışlarda üretim vahidi fiyat üzerinden değerlendirilmediğinden çalışan orman köylüsü çalıştığı süre içerisinde sosyal güvenliğe sahip olmaktadır [14].

Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğünün son dört yıllık üretim ve dikili satış miktarları Çizelge 4.7’de verilmiştir.

Çizelge 4.7. Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü son dört yılın dikili satış rakamları

Yılı	Tevzi edilen dikili damga DKGH m ³	Yapılan dikili satış DKGH m ³	Dikili satışın dikili damga içindeki yüzdesi %
2003	707 500	23 427	3,3
2004	776 000	27 260	3,5
2005	868 000	23 774	2,7
2006	950 000	47 572	5,0
Toplam	3 301 500	122 033	3,7
Son 4 yılın ortalaması	825 375	30 758	3,7

Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğünün son dört yıllık kayıtlarının incelenmesinde ortalama 825 375 m³ dikili gövde hacminde damganın yapılarak kesilmek üzere tevzi edildiği ve bu damganın dört yıl ortalaması olarak 30 758 m³ dikili gövde hacmindeki miktarının dikili ağaç satışına konu olduğu tespit edilmiştir. Dikili ağaç

satışına konu edilen bu miktarın yapılan toplam dikili damga içindeki ortalama payı sadece % 3,7 dir. Bu rakam dikili ağaç satışlarının henüz kooperatiflerce benimsenmediğini ve rağbet görmediğini göstermektedir.

Bunun nedenlerinin irdelenmesinde 6350 Sayılı dikili ağaç satışları yönetmeliğindeki bazı maddelerin sadece idare lehine işlemekte olduğu yani tek taraflı çalıştığı, alıcının ise aleyhine işlediği görülmektedir. Söz konusu yönetmelik incelendiğinde aşağıda belirtilen hususlar nedeniyle dikili ağaç satış sisteminin arzulanan rakamlara ulaşmadığı anlaşılmaktadır.

Yönetmeliğin irdelenmesinde;

1 – Verim yüzdesinin hesaplanmasında yeterli deneme ağacı alınmaması, deneme ağaçlarının her ne kadar her çap sınıfına dağıtılması öngörülse de sayının yetersizliği nedeniyle sağlıklı verim yüzdesi yapılamamaktadır.

2 - Verim yüzdesi hesaplamasından kaynaklanan hatalarda kesim sonucu çıkan emval miktarı hesaplanan verim yüzdesinden fazla çıkması fakat dikili gövde hacmini geçmemesi halinde, Bölge Müdür Yardımcısı başkanlığında bir komisyon oluşturularak yapılacak inceleme sonucunda bir usulsüzlüğe rastlanmaması durumunda alıcıya verilmesi öngörülmüş ise de, kesim sonucunda çıkan emval hesaplanan verim yüzdesinden az çıkması halinde alıcının hak talep edememesi caydırıcı bir engeldir.

3 – Hesaplamalarda 6831 sayılı Orman Kanununun 34. maddesi ile kooperatiflere tanınan kesip satış istif yerine taşınan emval için % 10 istihkak fazlalıkları dikkate alınmış olmasına karşılık, aynı kanunun aynı maddesi ile kooperatiflere tanınan kesip satış istif yerlerine taşınan kerestelik emvalde % 25 oranında ayni veya bu miktar karşılığında ödenmesi gereken bedel farkı dikkate alınmamış olduğundan kooperatiflere cazip gelmemektedir.

4 – Köy Kalkındırma Kooperatiflerinin geleneksel yöntemler ile kesip satış deposuna getirdikleri emval karşılığında kesme, sürütme ve nakliyat hak edişleri tutarının % 0,1 oranında bu kooperatiflerin oluşturdukları birliklere kesinti yapılmakta ve aynı şekilde bu hak edişlerin yine % 0,1 oranında merkez birliklerine kesinti yapılmaktadır. Kesilen ödentiler sadece Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü kapsamındaki kooperatiflerden ortalama 400 000,00 YTL gibi oldukça büyük rakamlara ulaşmaktadır. Dikili ağaç satışlarından kooperatif birliklerine ve merkez birliğine pay verilmemesi nedeniyle bu birliklerin ve merkez birliğinin tepkisine neden olmakta ve üyeleri olan Köy kalkındırma Kooperatiflerine dikili ağaç satışlarına karşı çıkmaları için baskı kurmaktadırlar. Bu baskıya rağmen dikili satış yapılmasına razı olan Köy Kalkındırma Kooperatiflerine sıcak bakmamaktadırlar. Zira, yapılan her dikili satış sonunda kooperatif birliklerine ve merkez birliğine daha az kaynak aktarılmasına neden olmaktadır.

5 – Yönetmeliğe göre üretim süresi sahanın tesliminin yapılmasından itibaren 60 gün olarak belirlenmiştir. Sürenin üretim miktarına bakılmaksızın sabit 60 gün olması iş-zaman mantığına ters düşmektedir.

6 – Dikili satış şartnameleri tek taraflı maddeler ve tek taraflı yükümlülük esasına göre düzenlenmiştir. Söz konusu bu şartnamenin bir örneği Ek 1’de verilmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dikili satışlar ormana ve ormanın devamlılığına zarar vermediği gibi orman işletmelerinin işlerini hızlandırmakta ve üretim maliyetlerini azaltmakta olan bir sistem olarak görülmektedir. Orman İşletme Müdürlüklerinin geleneksel bir yöntem olarak uyguladıkları ağacı kesip, satış istif yerlerine taşıdıktan sonra ürünün pazarlanması üretim maliyetinin artmasına neden olduğundan modern dünyada uygulanmamaktadır. Gelişmiş ülkelerdeki gibi satış depolarının kaldırılması ve yerine orman içinde satış, ya da doğrudan dikili ağacın satışı gibi yöntemlerin uygulamaya konulması kaçınılmazdır. Gümrüklerin kaldırıldığı globalleşen dünyada mevcut geleneksel yöntemler ile yapılacak üretimin maliyetinin yüksek olması nedeniyle rekabet gücü kaybolacak ve yapılacak maliyet altındaki satışlar ile orman işletmelerinin zarar etmesi kaçınılmaz olacaktır. Orman içinde satışların zorluğu dikkate alındığında en uygun ve dış dünyada da uygulanmakta olan dikili ağaç satışlarının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Orman Genel Müdürlüğü, orman köylerine 6831 sayılı Orman Kanununun 31, 32, 33 ve 34. maddeleri gereğince bazı haklar tanımaktadır. Dikili satışlar ile bu hakların bir kısmının kalkacağı görülmektedir. Bu durum, dikili ağaç satışı sisteminin yaygınlaşmasını engellemektedir. Halbuki, dikili satışların yaygınlaştırılması ve bu sistemde kaybolan orman köyleri haklarının giderilmesi için aşağıda belirtilen hususların gözden geçirilmesi gerekir.

1 – Orman Köyü kalkındırma kooperatiflerinin 6831 sayılı Orman Kanununun 34. maddesinden doğan haklarının dikili ağaç satışları yapılan yerlerde ne şekilde karşılanacağı hususu açıklığa kavuşturulmalıdır.

2 – En önemli engel olan birliklerin ve merkez birliğinin dikili satışlara karşı tavrıdır. Kooperatiflerin yaptıkları üretimden aldıkları payın karşılanması, % 0,2 olan payın % 0,1 olarak bile doğrudan dikili ağaç satışlarına uygulanması halinde alacakları pay artacağından tavırları değişecek ve hatta teşvik edici olacaklarıdır.

3 – Dikili ağaç satışlarında birim fiyatlar hesaplanırken orman işletmesinin son satışlar ortalaması alınmakta, fiili masraflar düşüldükten sonra fiyat oluşturulmaktadır. Bu hesaplamada, alıcıya kar marjı bırakılmamaktadır. Tüm birim fiyatlarda olduğu gibi belli oranda müteahhit karı konulması teşvik edici olacaktır.

4 – Dikili olarak satılan ağaçların verim yüzdelerinde zaman zaman alıcı aleyhine %10 oranına kadar ulaşan noksanlıklar çıkabilmektedir. %74 olarak hesaplanan verim yüzdesinin kesimin sonunda %64 gibi rakamlara düşmesi alıcıyı büyük miktarda zarara uğratmaktadır. 6350 sayılı tebliğde veya satış sözleşmesinde bu gibi durumlarda da Orman Bölge Müdür Yardımcısı başkanlığında kurulacak komisyon tarafından verim yüzdesini düşürecek kesimlerin yapılıp yapılmadığı, standart dışı üretim olup olmadığı kontrol edildikten sonra, işlemlerde hata bulunamamış ise ve hatanın satış öncesi yapılan verim yüzdesi hesaplanmasından kaynaklandığı belirlenir ise alıcının zararının karşılanması hükmüne yer verilmelidir.

5 – Yürürlükteki 6350 sayılı Dikili Ağaç Satışı Tamimine göre, üretim süresi sahanın tesliminden itibaren 60 gün olarak belirlenmiştir. Üretim süresinin belirlenmesi orman işletmesine bırakılmalıdır. Üretim süresi yapılan D.K.G.H'ne ve iş gücüne göre belirlenmelidir. 200 m³ ağacın üretimi için verilen süre ile 5000 m³ dikili ağacın üretimi için verilen süre aynı olmamalıdır.

Ayrıca, gençleştirme sahaları gibi, üretimin belli bir zamanda yapılıp sahanın terk edilmesi gerektiği gibi özel durumlarda orman işletmesi bu kriterleri göz önüne alarak üretim süresini belirleyebilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Özdönmez M, İstanbullu T., Akasen A., Ekizoğlu A., Ormancılık Politikası, *İstanbul Üniversitesi Basımevi*, İstanbul, 3,264, (1996)
2. Anonim, “Orman Genel Müdürlüğü 2006 Yılı Döner Sermaye Bütçesi”, *Orman Genel Müdürlüğü Yayınları*, Ankara, 11-13, 15-16 (2006).
3. Anonim, “VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı”, *DPT Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara, 25-35, 57-58 (2001).
4. Anonim, “Orman Amenajman Planlarının Düzenlenmesi, Uygulanması, Denetlenmesi ve yenilenmesi hakkında yönetmelik” , *Orman Genel Müdürlüğü*, Ankara 7-8 (1991).
5. Anonim, “Gövde Sınıfları Taksimatı”, *Ormancılık Araştırma Müesseseleri Birliği*, Ankara (1982).
6. Saatçioğlu, F., “Orman Bakımı”, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını*, Yayın no: 74, İstanbul, 52 (1961).
7. Anonim, “Asli Orman Ürünlerinin Üretim İşlerine Ait 288 sayılı Tebliğ”, *Orman Genel Müdürlüğü*, Ankara, 33 (1996).
8. Anonim, “Orman Emvalinin Standardizasyonu ve satış Esasları işlerine ait 279 sayılı Tebliğ”, *Orman Genel Müdürlüğü*, Ankara,12-19 (1987)
9. Anonim, “Orman İşletmeleri Döner Sermaye Yönetmeliği”, *Orman Genel Müdürlüğü*, Ankara, 23 (1987).
10. Anonim, “Orman ürünlerinin tahsisli satışları hakkında esaslar”, *Resmi Gazete*, Ankara, 23393 (1998).
11. Anonim, “6831 Sayılı Orman Kanunu”, Ankara, 34.Madde, (1956)
12. Anonim, “34. madde uygulaması hakkında 290 sayılı tebliğ” *Orman Genel Müdürlüğü*, Ankara, 6-10 (2000).
13. Anonim, “6350 Sayılı Tamim” *Orman Genel Müdürlüğü*, Ankara, 6 (2004)
14. Ünal S., Karakaya A. , “Orman ürünleri üretiminde dikili ağaç satışı ve uygulamada kooperatiflerin yeri”, *I. Ulusal Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu*, Kastamonu, 51-58 (2002).

EKLER

EK-1. Tahsisli Dikili Ağaç Satış Şartnamesi

TAHSİSLİ DİKİLİ AĞAÇ SATIŞ ŞARTNAMESİ

SATIŞIN KONUSU

Madde 1- Aşağıda Orman İşletmesi, İşletme Şefliği, serisi, bölme numarası ve ağaç kütüklerine tatbik edilen dikili damga numarası yazılı 106 adet 265,945 m³ kabuklu gövde hacmindeki Sarıçam cinsi ağaçların kesme, sürütme ve taşıma işleri alıcıya ait olmak üzere tahsissen satışı yapılacaktır.

a) İşletmesi :KARADERE

b) İşletme Şefliği :AKKAYA

c) Serisi :AKKAYA

d) Bölme Numarası :160

e) Meşcere tipi :Çscd2

f) Ağaç cinsi ve çap sınıfları itibariyle miktarı:

g) Dikili ağaç numaraları :1-106

Çizelge 1.1 Dikil ağaç çap sınıfları tablosu

AĞAÇ CİNSİ	İnce Çap Sınıfı		I. Çap Sınıfı		II. Çap Sınıfı		III.Çap Sınıfı		IV.Çap Sınıfı		Toplam	
	Ad	m ³	Ad	m ³	Ad	m ³	Ad	m ³	Ad	m ³	Ad	m ³
Çs					3	2,419	43	73,247	60	190,279	106	265,945

Daha ayrıntılı bilgi dikili ağaç tespit tutanağı dosyasında görülebilir. Tutanakta ağaç numaraları, cinsi, 1,30 metredeki çapları, seri hacim eğrisine göre her ağacın kabuklu dikili gövde hacmi ve toplam hacim belirtilmiştir.

EK-1. (Devam) Tahsisli Dikili Ağaç Satış Şartnamesi

h) Dikili ağaç damga numarası 1424 dır.

Madde 2- Dikili ağaçların tahsis bedeli 72,14 YTL/M3 (D.K.G.H.) olup, toplam tutarı 19,185,27 YTL'dir.

**TAHSİSLİ DİKİLİ SATIŞA KATILIM ESASLARI İLE İSTEKLİLERDE
ARANACAK ŞART VE BELGELER**

Madde 3- Dikili ağaç tahsisli satış talebinde bulunacak isteklilerin,

- a) Gerçek kişilerin; mülki hudutlarında satışa konu dikili ağaçların bulunduğu köy nüfusuna kayıtlı olmaları ve bu durumu belgelemeleri,
- b) Nüfusa kayıtlı oldukları yerde ikamet etmeleri,
- c) Tahsisli dikili satışa talepte bulunan kooperatiflerin, satışa konu dikili ağaçların bulunduğu köy ve kasabaların her birinde hane adedinin çoğunluğu tarafından kurulmuş ve faal olmaları,
- d) Köy ve Belediye Tüzel kişiliklerin mülki hudutları içerisinde tahsisli satışa konu dikili ağaçların bulunması,
- e) Taliplilerin tebligat adresini varsa irtibat için telefon, faks numarası ile elektronik posta adresini bildirmesi,
- f) Tahsissen satılan toplam dikili ağaç bedeli tutarını % 6'sı oranında kati teminat vermeleri, (Teminat olarak Devlet İhale Kanununa göre belirlenen ipotekten gayri kıymetler kabul edilir.)
- g) İsteklilerin satıştan evvel satış dosyasını, satışa konu ağaçları, bunlara ait dikili ağaç tutanaklarını,yol, köprü, rampa vs. gibi hususları incelemeleri, (bu incelemeyi yapmadan satışa iştirak edenler de incelemeyi yapmış kabul olunacaktır).
- h) Belgelerin asıllarını veya noterden tasdikli suretlerini ibraz etmeleri gerekir.

EK-1. (Devam) Tahsisli Dikili Ağaç Satış Şartnamesi

TEBLİGAT VE SATIŞ İŞLERİ

Madde 4- Tahsis fiyatının Bölge Müdürlüğünce onaylanmasını müteakip tahsis en geç (5) beş gün içinde alıcıya imzası alınmak suretiyle bildirilir veya iadeli taahhütlü mektupla tebligat adresine postalanır. Mektubun postaya verilmesini takip eden yedinci gün kararın alıcıya tebliğ tarihi sayılır (tebligatın postaya verildiği gün sayılmaz). Tebliğ tarihini müteakip alıcı 15 gün içinde kati teminatını yatırmaya, şartnameyi imzalamaya mecburdur.

Madde 5- Tahsisin kesinleşip alıcıya tebliğ tarihini takip eden 60. gün en son bedel yatırma tarihi olup, alıcı bu süre içinde dikili ağacın satışını; peşinat, vergi, resim ve fonları peşin ödeyerek peyderpey yaptırabilir.

Satışın peyderpey yapılması veya tamamının 60 günlük süreden önce yapılması halinde de vadeye kalan mal bedelinin vade başlangıç tarihi 60. günden sonra başlar.

Madde 6- Alıcının tercihinine göre satış, peşin bedelle yapılabileceği gibi her satış işleminde satışa konu mal (D.K.G.H.'nin) bedelinin: ibrelilerde % 25'i ile, vergi, fonlar ve harçlar peşin, yapraklılarda ise % 20 ile vergi fonlar ve harçlar peşin, ibrelilerde bakiye % 75 ve yapraklılarda bakiye % 80 mal bedeli karşılığı ve tekabül eden faiz toplamına karşılık ipotekten gayri devletçe kabul edilen kıymetler teminat olarak alınmak suretiyle vadeli olarak da yapılabilir.

Madde 7- Satışın vadeli olarak yapılması halinde ibrelilerde 3 aya kadar, yapraklılarda 4 aya kadar vade ve yıllık % 2 (İki) vade faizi uygulanır.

ALICININ TAAHÜDÜNDEN DÖNMESİ

Madde 8- Alıcının kesim işine hiç başlamadan önce taahhüdünden dönmesi durumunda dikili satış tekrarlanabileceği gibi idarece üretimi yapıp değerlendirilmesi yoluna gidilebilir. Alıcının üretim işini kısmen yaptıktan sonra taahhüdünden dönmesi durumunda, idare kalan üretim işini yaptırarak elde edilen ürünleri pazarlar. Üretim işinin kısmen yapılmış olması durumunda taahhüdünden

EK-1. (Devam) Tahsisli Dikili Ağaç Satış Şartnamesi

dönen alıcıya üretim işine ait herhangi bir ödeme yapılmaz. İdarenin ilk tahsisli satışa göre uğradığı zararların hesaplanmasında; kalan üretim işlerinin tamamlanarak elde edilen ürünleri pazarlaması sonucu elde edilen satış tutarından, yapılan üretim ve pazarlama giderlerinin düşülmesi sonucu elde edilen rakam baz olarak alınır.

Madde 9- Üzerine dikili satış tahsisi yapılan alıcının kati teminatını yatırıp şartnameyi imzalamasından sonraki herhangi bir aşamada satış talebinden vazgeçtiğini bildirmesi veya yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemek suretiyle taahhüdünden dönmesi durumunda, hiçbir mahkemeden hüküm ve karar alınmasına ve protesto çekilmesine gerek kalmaksızın teminatı irat kaydedilir. Bu durum alıcısına bildirilir. Bundan dolayı alıcı hiçbir surette hak talebinde bulunamaz. Bu durumda, dikili ağaç satışına konu ağaçlar, idarenin tercihin ve üretim işine başlanıp başlanmamış olmasına göre, dikili olarak ya da, üretim işleri idarece yaptırılarak elde edilen ürünlerin açık artırmalı satış veya tahsis yoluyla en kısa zamanda pazarlanması yoluna gidilir.

Taahhüdünden dönen alıcı, ikinci ve sonraki dikili ağaç satış ihalelerinde veya tahsislerinde veya üretim işi idarece yapılarak açılacak açık artırmalı satış ihalelerinde, veya tahsis ya da pazarlık yolu ile yapılan satışlarda ikinci satış tutarının, ilk satış tutarından düşük veya yüksekliğine bağlı olarak aşağıda belirtildiği şekilde ortaya çıkacak her türlü idare alacağını (evvelce gelir kaydedilmiş olan teminat mahsup edilmeksizin) hiçbir mahkemeden hüküm ve karar alınmasına ve protesto çekilmesine gerek kalmaksızın, ödemeyi kabul eder.

Buna göre taahhüdünden dönen alıcı;

a) İkinci dikili ağaç satış tutarının veya üretim sonrası elde edilen ürünlerin satış tutarından masrafların düşülmesi suretiyle bulunacak tutarın ilk dikili ağaç satış tutarından düşük olması halinde, idarenin aleyhine ortaya çıkan satış tutarı farkının tamamı ile ilk satışa göre bedel yatırılması gereken son günden ikinci satışa göre bedel yatırılması gereken son güne kadar geçen süre için, ilk satış tutarının yıllık %..... ek zarar toplamından oluşacak idaremiz alacağını, ikinci satışa göre bedel

EK-1. (Devam) Tahsisli Dikili Ağaç Satış Şartnamesi

yatırılması gereken son günden itibaren T.C. Merkez Bankasının kısa vadeli krediler için öngördüğü reeskont faiz oranına göre hesaplanacak faizi ile birlikte protesto çekmeye ve hüküm altına almaya gerek kalmaksızın ödemeyi kabul eder.

b) İkinci dikili ağaç satış tutarının veya üretim sonrası elde edilen ürünlerin satış tutarından masrafların düşülmesi suretiyle bulunacak tutarın ilk dikili ağaç satış tutarına eşit olması halinde, idare alacağının gecikmesine sebep olduğundan ilk satışa göre bedel yatırılması gereken son günden ikinci satışa göre bedel yatırılması gereken son güne kadar geçen süre için, ilk dikili ağaç satış tutarına göre hesaplanacak yıllık %..... gecikme cezasını, ikinci satışa göre bedel yatırılması gereken son günden itibaren T.C. Merkez Bankasının kısa vadeli krediler için öngördüğü reeskont faiz oranına göre hesaplanacak faizi ile birlikte protesto çekmeye ve hüküm altına almaya gerek kalmaksızın ödemeyi kabul eder.

c) İkinci dikili ağaç satış tutarının veya üretim sonrası elde edilen ürünlerin satış tutarından masrafların düşülmesi suretiyle bulunacak tutarın ilk dikili ağaç satış tutarından yüksek olması ancak, idarenin lehine oluşan satış tutarı farkının, ilk satışa göre bedel yatırılması gereken son günden ikinci satışa göre bedel yatırılması gereken son güne kadar geçen süre için ilk satış tutarına göre hesaplanacak % gecikme cezasından az olması halinde; gecikme cezasının tamamını, ikinci satışa göre bedel yatırılması gereken son günden itibaren T.C. Merkez Bankasının kısa vadeli krediler için öngördüğü reeskont faiz oranına göre hesaplanacak faizi ile birlikte protesto çekmeye ve hüküm altına almaya gerek kalmaksızın ödemeyi kabul eder.

İki satış arasında idarenin lehine meydana gelen satış tutarı farkının gecikme cezasına eşit veya fazla olması halinde herhangi bir cezai şart uygulanmaz

DİKİLİ AĞAÇLARIN TESLİMİ VE ÜRETİM İLE İLGİLİ HUSUSLAR

Madde 10- Alıcı, tahsisin tebliğ tarihini müteakip 15 gün içinde satışa konu dikili ağaçların bulunduğu maktayı ve Dikili Ağaç Ölçü Tutanağının bir örneğini teslim

EK-1. (Devam) Tahsisli Dikili Ağaç Satış Şartnamesi

almaya ve üretime başlamaya mecburdur. Bu süre zarfında dikili ağaçları teslim almayan ve üretime başlamayan alıcı, 33 ve 35. Maddede belirtilen durumlar dışında taahhüdünden dönmüş sayılacağından satış bozularak hiçbir mahkemeden hüküm ve karar alınmasına ve protesto çekilmesine gerek kalmaksızın kati teminatı gelir kaydolunur.

Bundan dolayı alıcı hiçbir surette hak talebinde bulunamaz. Üretim süresi (kesme, sürütme, nakliyat dahil) teslim müteakip 60 gündür.

Madde 11- Üretim, TS 1214 Ağaç Kesme ve Kesmede Güvenlik Kuralları Standardına uygun olarak yapılacaktır. İşin devamı sırasında üçüncü kişilere verilecek zarar ve ziyandan alıcı sorumludur.

Kesilen ağacın ormanda kalacak ağaçlara zarar vermeyecek şekilde devrilmesi sağlanacaktır. Kesim sahalarında budanması gereken ağaçlar varsa, İşletme Şefliğince önceden tespit edilecek ve budanması yapıldıktan sonra kesilecektir. Budanması gereken ağaçlar; damga esnasında B harfi konarak işaretlenecek, ayrıca Dikili Ağaç Ölçü Tutanağında da B harfi ile gösterilecektir.

Madde 12- Alıcı dilediği boyda emval üretmekte serbesttir. Alıcı tarafından ekonomik değer taşıyan gövde artıkları ve dalları da (sırık, çubuk, lif-yonga odunu veya yakacak odun vs. gibi) istediği boyutta üretilebilir.

Madde 13- Ölçme İşlemleri idareimiz ile alıcı veya vekili ile birlikte yapılarak Ölçü Tespit Tutanağına bağlanacaktır. Mamul damgaya tabii ürünler kütüğü dibinde, ilk ölçüleri yapılırken damgalanacaktır. Sterile ölçülen ürünler rampada ölçülerek sevki sağlanacaktır.

Madde 14- İbrelili yuvarlak yapacak odunların kabukları soyulacaktır / soyulmayacaktır.

Madde 15- Dikili satış sahasından elde edilen emvalin toplam miktarı tekabül ettiği Dikili Kabuklu Gövde Hacminden fazla olamaz, fazla olduğu takdirde Bölge Müdürlüğünce, bir hafta içerisinde Bölge Müdür Yardımcısı başkanlığında

EK-1. (Devam) Tahsisli Dikili Ağaç Satış Şartnamesi

oluşturulacak heyetle incelemeye alınacak sonucunda satışa konu damgalı ağaçlardan elde edildiği, herhangi bir usulsüzlük olmadığı sonucuna varılırsa, bu durum bir tutanakla tespit edilerek ayrıca bir bedel talep edilmeksizin satın alan tarafından nakline izin verilecek, aksi durumda suçla konu emvale el konularak yasal gereği yapılacaktır.

SÜRÜTME VE TAŞIMA İŞLERİ

Madde 16- Sürütme, idarenin istediği şekilde ve göstereceği yerlerden yapılacaktır.

Yuvarlamak suretiyle sürütme yapılmayacaktır. Yapılacak sürütme işlerinde ağaçlara, fidanlara ve gençliğe zarar verilmeyecektir.

Madde 17- Alıcı ne suretle olursa olsun İdarenin izni olmadan yol yapamayacaktır.

Madde 18- Üretimin yapıldığı yerlerde yollar trafiğe kapatılmayacaktır.

Madde 19- Mamul damgaya tabi emval damgalanmadan sürütülmeyecektir.

Madde 20- Eğer alıcı dikili olarak yaptırdığı satışın üretimini tamamlamadan, üretimi yapılan bir kısım emvali nakletmek isterse; satışını yaptırdığı ürünü belli bir düzen içerisinde ve istediği zamanda götürebileceği göz önüne alınarak, nakliye müstenidi satış yazısı birkaç kez kullanılacağından bu gibi hallerde işletme müdürlüğünce, orman işletme şefliğince bildirilen Ölçü Tespit Tutanağına göre nakli için satış yazısı suretiyle birlikte şefliğine emirlenecektir. Yalnız bu şekilde parçalı ölçü tespit yapma işlemi dört defayı geçemez. En son kalan bölüme kadar bölmedeki dikili miktarın $\frac{3}{4}$ 'ü kadarı gönderilebilecek, son tespitite ise dikili satışın tamamı kesilip, makta ve çevre bölmelerin kontrolü yapılarak ölçü sonucu işletme müdürlüğüne bildirildikten sonra nakline müsaade edilecektir.

Madde 21- Orman içi istif yerlerindeki motorlu araçlara yükleme işi, mıntıkanın özelliklerine ve iş durumuna göre idarenin koyacağı tedbirler doğrultusunda yapılacaktır.

EK-1. (Devam) Tahsisli Dikili Ağaç Satış Şartnamesi

Madde 22- Nakliyesiz ve damgaya tabi ürünler damgalanmadan taşıma yapılmayacaktır.

ALICININ DİĞER SORUMLULUK VE HAKLARI İLE OLAĞAN ÜSTÜ DURUMLAR

Madde 23- Her türlü kesim, sürütme ve taşıma araç ve gereçleri ile malzemeleri alıcıya aittir. Üretim makinesi talep edilmesi halinde, kirası mukabilinde idarece verilebilir.

Madde 24- Alıcı kesim, sürütme, istif, yükleme ve taşıma işlerinde çalıştıracağı işçilerin adlarını, iş ve nakil vasıtası operatör ve şoförlerinin adlarını ve araç plakalarını bir liste halinde İşletme Şefliğine bildirecektir.

Madde 25- Alıcı ve mahiyetindeki işçilerin işin devamı süresince ormana ve çevresindeki bina ve tesislere vereceği zarar ve ziyandan alıcı sorumludur.

Madde 26- Dikili satış için teslimi yapılan sahadaki ormanlarda meydana gelen usulsüzlüklerde suçlusu bulunamadığı takdirde bu bölmeyi teslim alanlar müteselsilen sorumludur.

Madde 27- Alıcı; bu alım satımdan doğan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 4857 sayılı İş Kanunu, 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunlarının getirdiği yükümlükler ile her türlü iş kazası ve vergi mevzuatından doğacak yükümlülüklerden sorumludur. Köylülere ve kalkınma kooperatiflerine yapılan tahsisli dikili satışlarda üretim işçiliği bizzat köylü ve kooperatif üyelerince yapılacağından S.S.K.'dan bu kapsamda ilişiksiz belgesi alabileceklerdir.

Madde 28- Alıcı ve çalıştırdığı kişiler orman yangınları ile mücadele konusunda, gerek Orman Kanununda belirtilen gerekse de idarece ek olarak öngörülen yasak ve tedbirlere aynen uymak ve mıntıkada çıkan yangınların söndürülmesinde idare ile işbirliği yapmak zorundadır. Damgasız ve usulsüz ağaç kesildiği takdirde 6831 Sayılı Orman Kanunun hükümleri uygulanır.

EK-1. (Devam) Tahsisli Dikili Ağaç Satış Şartnamesi

Ancak, satılan ağaçların devrilmesi sırasında ormanda kalacak ağaçlara zarar verilmemesi esas olmakla beraber, kasıt olmaksızın verilen zarar nedeniyle bu ağaçların da kesilmesi zarureti doğduğu takdirde, konu idarece mahallinde incelenip uygun görülmesi şartıyla damgalanarak kesilmesine izin verilebilir. Bu durumda, herhangi bir mahkeme kararına gerek kalmaksızın bu ağaçlar için tahsis bedelinin üç katı bedel tahsil edilir.”

Madde 29- Alıcı, üretim işini yaptıktan sonra ürettiği emvali istediği gibi pazarlamada serbesttir. Fakat üretim işini yapmadan tahsisen aldığı dikili ağaçları üçüncü şahıslara devredemez ve satamaz. Alıcı, bu şekilde satması veya devretmesi halinde hiçbir mahkemeden hüküm almaksızın taahhüdünden dönmüş sayılır. Alıcı iş bu şartnameden doğan yükümlülükleri bizzat yerine getirmek zorundadır. Ayrıca alıcı; idarece çalışmasında sakınca görülenleri iş başından uzaklaştırmakla da yükümlüdür.

Madde 30- Alıcı kesim, sürütme, yükleme ve taşıma işlerinde çalıştırdığı işçilerin ücretlerini ödemeyerek mağduriyetini sebep olduğu takdirde orman-halk münasebetleri bozulacağından, bu gibi durumların meydana gelmemesi için idare; ücretleri ödemeyerek mağdur olan hak sahiplerinin doğacak haklarını koruyabilmek hususunda; alıcının üreterek rampalara getirdiği orman emvaline el koymaya ve açık artırmada satarak ilgililerin alacaklarını ödemeye yetkilidir.

Madde 31- Alıcının “Madde 35”de belirtilen iş görememe günlerine ait hakkı mahfuz kalmak kaydıyla işin bitirilmesini veya tensil bölmelerinde olduğu gibi bölmeden çıkma tarihini geciktiren her günü için tahsis tutarının % 0.2 (binde iki)’si kadar gecikme cezası kesilir. 20 günü aşan gecikmelerde idare ceza kesmeye devamda veya tahsisi iptal etmede serbesttir.

Alıcı gecikme cezasını ödemek istemediği takdirde; bölmede veya rampada mevcut emvalden; gecikme cezası tutarını karşılayacak kadar olan kısmına el koymaya idare yetkilidir.

EK-1. (Devam) Tahsisli Dikili Ağaç Satış Şartnamesi

Bu şekilde el konulan emval alıcısına da duyurulmak suretiyle ilk açık artırmalı satışta satılarak idarenin alacak hesabı kapatılır, fazlası iade edilir.

Madde 32- Alıcı, tahsisen almış olduğu dikili ağaçların üretiminden sonra, elde edilen ürünlerin azlığından şikayet ederek hiçbir hak talebinde bulunamaz.

Sel, deprem, yangın, heyelan, çalınma gibi sebeplerden dolayı meydana gelecek her türlü ürün zayıfatı ve zarardan idare sorumlu değildir.

Madde 33- Dikili ağaç satışının yapılmasından sonra üretimin yapılmasını imkansız hale getiren veya önceden öngörülmeleyen olağanüstü durumlarının ortaya çıkması halinde üretime başlanmamış olması ve bu durumun bir rapora bağlanması kaydıyla alıcıya bildirilerek satış Bölge Müdürlüğüne iptal edilebilecektir. Bu durumda alıcının teminatı iade edilir.

Madde 34- Dikili ağaç satışına konu bölmede kar kırması,rüzgar devriği, böcek arız olması veya yangın gibi olağan üstü bir afet sebebiyle bölmede dikili satışa konu miktarın %20'sinin üstünde hasar oluşmuş ve üretime başlanmamış ise;alıcıya bildirilip dikili satış iptal edilerek bölmenin damgası yeniden yapılır. Bu durumda alıcının teminatı iade edilir.

Üretime başlanmışsa satışa konu ağaçlarla ilgili şartname hükümleri devam eder, olağanüstü hasılat İdarece değerlendirilir. Hasar %20'nin üstünde değilse aynı satış şartları ile alana teklif edilerek alıcının kabul etmesi halinde bu miktar satışa dahil edilip bu miktarın üretimi için makul bir ek süre verilir. Alıcının kabul etmemesi halinde oluşan hasar sonucu gerekli hale gelen üretim idarece yaptırılarak değerlendirilir.

Madde 35- Mıntıka özellikleri itibariyle normal kış şartlarının dışında, ürünlerin piyasaya arzını engelleyecek; aşırı yağışlar, sel, toprak kayması, heyelan, yer sarsıntısı, yangın v.b. mücbir sebeplerden dolayı veya yol güzergahında mutat olmayan, tahsisi müteakip gündeme gelen, yolun trafiğe açık tutulmasını engelleyen teknik nedenler ile önceden planlanıp satış süresi içinde yapılacağı idarece taahhüt edilen ve Özel Şartlar bölümünde belirtilen yeni yol, köprü, menfez, sanat yapısı, üst

EK-1. (Devam) Tahsisli Dikili Ağaç Satış Şartnamesi

yapı v.s.'nin idarece zamanında yapılamaması veya nakliyatı engelleyecek ölçüde yolların bozulması ve tamir-bakımlarının yapılamaması gibi nedenlerle üretime zamanında başlanamaması veya bitirilememesi hallerinde, alıcının olayın meydana gelmesinden itibaren 7 gün içinde müracaat etmesi ve işletme Satış Komisyonu'nun durumu tutanakla tespit ve rapora bağlaması şartıyla bu durum ortadan kalkıncaya kadar üretime başlama ve bitirme için ek süre verilebilir._Bu durumda ek süre verilmesinde 30 güne kadar Orman İşletme Müdürlüğü, 30 günü aşan sürelerde ise Orman Bölge Müdürlüğü yetkilidir.

Madde 36- "Madde 35"de belirtilen durumlarda kati teminatı ve faiz tutarını peşin ödemek kaydıyla satış için 30 gün işletme müdürlüğünce, 30 gün de Orman Bölge Müdürlüğünce olmak üzere iki aya kadar ek süre verilebilir. Verilen bu ek süre için normal vade faizi uygulanır. Üretime engel teşkil eden şartlar ortadan kalkmasa bile satış için hiçbir şekilde iki aydan uzun bir ek süre verilmez. Bu durumda alıcı satışı yaptırmak istemezse teminatı iade edilerek satış karşılıklı olarak feshedilebilir. Alıcı üretime başlamış ise yaptığı üretim işi karşılığında herhangi bir hak iddia edemez. Ancak satışın peyderpey yapılmış olması halinde satışını yaptırdığı kısmın istihsalini uygun şartlar oluştuğunda yapmasına müsaade edilir.

Madde 37- Alıcının sürekli olarak hastalanması, ölümü, askere alınması gibi hallerde idare tahsisi alıcının varisi veya vekiline devrine izin verebileceği gibi, alıcının hesabını tasfiye etmekte de yetkilidir.

KATİ TEMİNATIN İADESİ

Madde 38- Alıcının şartname hükümlerini yerine getirdiği, bu işten dolayı idareye herhangi bir borcunun olmadığı tespit edildikten sonra, Sosyal Sigortalar kurumundan ilişiksiz belgesinin getirilmesi, satış işlemi ile ilgili bir aksama olmaması ve İşletme Şefliğince de çalışılan sahada işin tamamen bitirildiğine ve nakliyatın tamamlandığına dair Kesim Sahası Muayene Tutanağının ibrazı halinde kat'i teminat iade olunur.

EK-1. (Devam) Tahsisli Dikili Ağaç Satış Şartnamesi

DIĞER HÜKÜMLER

Madde 39- Alıcının kanuni ikametgahına yapılmış her türlü tebligat şahsına yapılmış sayılır.

Madde 40- Şartnamenin uygulanmasından doğan her türlü hukuki ihtilaflar için KASTAMONU mahkemeleri yetkilidir.

ÖZEL HÜKÜMLER

1-Çalışılan bölme gençleştirme sahası olduğundan bölmeden çıkarma süresi 60 (Altmış) gündür.

Yukarıda 40 madde halinde belirtilen genel ve 1 madde halinde belirtilen özel şartlara göre tahsisli dikili ağaç satışının yapılmasını kabul ve taahhüt ederiz.

.... /..../200

ALICI

KARADERE DEVLET ORMAN

İŞLETMESİ MÜDÜRLÜĞÜ

... Köyü Koop.Bşk.

Müdür

Sayman

İşletme Şefi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : KARAKAYA, Akgün
 Uyruğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 23.01.1976 Ermenek
 Medeni hali : Bekar
 Telefon : 0 (366) 212 84 88
 Faks : 0 (366) 214 60 34
 e-mail : akgunka@hotmail.com.

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Lisans	İstanbul Üni./Orman Mühendisliği	1998
Lise	Daday Lisesi	1992

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
1998-2006	Karadere Orm.İşl.Müdürlüğü	Orman işletme Şefi
1997-1998	Medsis Medikal Sistemler	Satış Sorumlusu

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

- Ünal, S., Karakaya, A., “Dikili Ağaç Satışı”, **ORKOOP Sempozyumu**, Kastamonu, 51-58, (2002)

Hobiler

Enduro motosiklet, Doğa gezileri, Kampçılık, Fotoğraf, Motorsporları